

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció
Budapest, 2025. március 24–26.
Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**A bünszervezetek elleni fellépés aktuális és
gyakorlati kérdései Magyarországon és az Európai
Unióban**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/11/24

Nyilatkozat mesterséges intelligencia használatáról (MI nyilatkozat)

Kijelentem, hogy a dolgozat készítéséhez mesterséges intelligenciát nem használtam fel.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. A bűnszervezet törvényi fogalmának fejlődése és szabályozásának változása.....	6
2.1. Első állomás: Az 1997-es Btk. Novella	6
2.2. Második állomás: Az 1998-as Btk. Novella	7
2.3. Harmadik állomás: A 2001-es Btk. Novella	8
2.4. Következtetések	9
3. A bűnszervezet hatályos szabályozása és annak bírói gyakorlata...	11
4. A módosítás lehetséges következményei és kockázatai: Összegzés	18
5. A szervezett bűnözés elleni küzdelem nemzetközi vonatkozásban	20
5.1. A határokon átívelő szervezett bűnözés súlyosságának felismerése nemzetközi szinten (ENSZ, Európai Unió).....	20
5.2. Az ENSZ fellépése a szervezett bűnözés ellen	21
5.2.1. Palermói Egyezmény	21
5.3. Az Európa Tanács és az Európai Unió fellépése a szervezett bűnözés ellen	22
5.3.1. Az Octopus program, a cselekvési terv	22
5.3.2. Együttes fellépés és a Közös álláspont	22
5.3.3. Kerethatározat a szervezett bűnözés elleni küzdelemről és a Lisszaboni Szerződés	24
5.3.4. Következtetések	25
5.3.5. Az EMPACT	26
5.3.7. A jelenlegi szakpolitikai ciklus tíz prioritása	28
5.3.8. Az EMPACT 2020-as és 2022-es eredményeinek összehasonlítása.....	39
6. Záró gondolatok és de lege ferenda javaslatok	41

„Egynek minden nehéz, soknak semmi sem lehetetlen.”

Széchenyi István

1. Bevezetés

A szervezett bűnözés jelenlegi, s még inkább a jövőben várható veszélyessége nyilvánvaló. Az ellene való küzdelem során alaposan meg kell ismernünk magát a jelenséget és fel kell tárunk azokat a körülményeket, amelyek hátráltatják a legsúlyosabb bűnözési formák elleni egységes és eredményes fellépést.¹

„Sok lúd disznót győz”, egyszerű közmondás ez, azonban, ha mögé nézünk és alaposabban megvizsgáljuk a jelentését rájöhetünk, hogy valószínűleg a legelső bűnszervezetek megszervezői is ezen gondolatok mentén jöttek rá arra, hogyha egy több emberből álló, jól működő szervezetet hoznak létre az nagyban meg fogja könnyíteni súlyos és nagy anyagi hasznot hozó bűncselekmények elkövetésének sorozatát. A szervezett bűnözés nagy veszélyt jelent a társadalomra nézve, jóval súlyosabbat, mint az egyéni elkövetés.

A mai értelemben vett bűnszervezet Olaszországban alakult ki a 19. században. Az olasz maffia az európai szervezett bűnözés őstípusa.² Magyarországon az 1970- es években jelentek meg azon bűnelkövetői csoportosulások, melyekre már egyfajta szervezettség volt jellemző, igaz nem olyan mértékben, mint Szicíliában. Eleinte ebben az időben még kisebb súlyú jellemzően vagyon elleni bűncselekmények elkövetését valósították meg ilyen formában az elkövetők, azonban a 90-es évekre a rendszerváltás bekövetkeztével ezek a cselekmények egyre súlyosabb formát öltöttek és ezekben az években már véres leszámolások is történtek.³ A jogalkotónak reagálnia kellett. A büntető törvénykönyv 1997. évi módosításával jelent meg először a bűnszervezet fogalma, ami az évek során sok változáson esett át, amíg a mai hatályos fogalom megszületett a 2019. évi LXVI. tv. által bevezetett Btk. módosítással.

A szervezett bűnözés elleni küzdelemmel a nemzetközi szervezetek is foglalkozni kezdtek, mivel ez a probléma nem elszigetelten az egyes államokban van jelen, hanem határokon átívelő jelenséggé vált. A kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott kereskedelme elleni 1988. évi ENSZ egyezmény 3. cikkének 5. bekezdése tartalmaz elveket.⁴ Az idő múlásával az Európai Unió is feladatai közé vette a bűnszervezetek elleni küzdelmet.⁵

¹ TÓTH Mihály: Bűnszövetség, bűnszervezet. Complex Kiadó, Budapest 2009, 9.

² BARABÁS A. Tünde (szerk.): Alkalmazott kriminológia. Akadémiai Kiadó – Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023; NYITRAI Endre: A szervezett bűnözés története. Rendvédelem-történeti Füzetek 2015/25, 47.

³ NYITRAI Endre: *A szervezett bűnözés története*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 2015, 25 43-62.o.: http://users.atw.hu/szbmrtrt-rtf/RTF/RTF_XXVevf_43-44-45-46sz_047-062.pdf (2024.09.17.)

⁴ A kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott kereskedelme elleni 1988. évi ENSZ egyezmény

⁵ TÓTH 2009, 26.

Dolgozatomban büntető anyagi jogi szempontól kívánom feldolgozni a témát. Bemutatom a szervezett bűnözés fogalomrendszerét, majd levezetem a magyar szervezett bűnözés szabályozásának és a bűnszervezet törvényi fogalmának kialakulását, fókuszba állítva az utolsó 2019-es módosításban megjelenő elemeit, a hierarchikus szervezettséget és a konspiratív működést. Ezt követően bemutatom az új fogalom aktuális és gyakorlati kérdéseit. Dolgozatom egyik fő kérdése az, hogy a 2019-es módosítást követően, az új fogalmi elemekkel tágabb vagy szűkebb körben fogják-e tudni a bíróságok megállapítani a bűnszervezetben történő elkövetést. Majd bemutatom a nemzetközi szervezetek legfontosabb jogi eszközeit, röviden megemlítem az ENSZ szerepét is, de főképp az Európai Unió szerepvállalását taglalom a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, melynek középpontjába az EU által 2021-ben elfogadott EMPACT ciklust (Európai Multidiszciplináris Platform a Bűnügyi Fenyegetettség Ellen) állítom.

2. A bűnszervezet törvényi fogalmának fejlődése és szabályozásának változása

A szervezett bűnözés fogalmának meghatározásával kapcsolatban a probléma felismerése óta a szociológusok, kriminológusok és a jogalkalmazók is eltérő állásponton vannak. Azonban abban mindenki egyetért, hogy ahhoz, hogy a szervezett bűnözői csoportok elleni küzdelem a lehető leghatékonyabban valósuljon meg az anyagi büntetőjogban szükség van egy minél pontosabb definícióra.

A legnagyobb kérdés a szabályozással kapcsolatban az, hogy a törvényi definíció milyen tartalmi elemeket foglaljon magában. A szervezett bűnözés a technológia fejlődésével és az új bűnelkövetési módszerek megjelenésével folyamatosan változik. A jogalkotónak ezért mérlegelnie kell, hogy az anyagi jogi definíció mennyire legyen részletes. Ennek eldöntése során az egyik véglet, amikor a bűnszervezet fogalom meghatározása kevés kritériumot tartalmaz. A másik véglet pedig az, amikor nagyon sok elemet foglal magában, ezzel túlságosan leszűkítve az alkalmazása körét.⁶ Mint már említettem a bűnszervezetek tekintetében a változás folyamatos és a jogi definícióknak ezzel a változással lépést tartva kell módosulniuk. Ez jogbizonytalanságot idézhet elő az értelmezési problémák gyakorisága miatt.⁷

2.1. Első állomás: Az 1997-es Btk. Novella

A magyar szabályozásban a szervezett bűnözői tevékenységet már a XVI. században törvénybe foglalták és a Csemegi-kódex is tartalmazott egy szövetség definíciót, ami valójában bűnszövetséget jelentett.⁸ A bűnszervezet törvényi fogalmára azonban a XX. század végéig kellett várni.

Magyarországon az 1997. évi LXXIII. tv. az akkor már húsz éve hatályban lévő Büntető Törvénykönyv⁹ számos szakaszát módosította és ezáltal került bevezetésre a bűnszervezet fogalma a büntető anyagi jogba.¹⁰ Amely szerint a bűnszervezet: *”bűncselekmények folyamatos elkövetésére létrejött olyan - munkamegosztáson alapuló - bűnszövetség, amelynek célja a rendszeres haszonszerzés.”*¹¹

⁶ GELLÉR Balázs, BÁRÁNYOS Bernadett: Meddig tágítható a bűnszervezet-fogalom? Büntetőjogi és alkotmányos aggályok a bűnszervezet-fogalom bírósági értelmezésével kapcsolatban. Magyar Jog 2019/7-8, 468-476.

⁷ NAGYECENKI Tamás: Szervezett bűnözés és a jog. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest 2023, 159.

⁸ NAGYECENKI 2023, 160, 164, 166.

⁹ 1978. évi IV. tv.

¹⁰ TÓTH Mihály: A bűnszervezeti elkövetés szabályozásának kanyargós útja. Magyar Jog 2015/1, 1-10.

¹¹ 1997. évi LXXIII. tv. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról 9. §

A jogalkotókban megfogalmazódott az a felismerés, hogy a szervezett bűnözés egyre nagyobb veszélyt jelent a társadalomra és az addig létező társas bűnelkövetési alakzatok (bűnszövetségben történő elkövetés, csoportos elkövetés) nem elegendőek a fellépésre, mert az elkövetés formái egyre fenyegetőbbé váltak. A fogalom alkalmazásának nehézségeit vetítette elő, hogy a bűnszövetség fogalmától¹² szinte alig tért el és nagyon erős szálak kötötték hozzá. A definícióból nem tűnt ki az, hogy a bűnszervezet a szervezett bűnözés egy veszélyesebb és komplexebb formája.¹³ Az 1997. évi novella szerint a bűnszervezet a bűnszövetség egy minősített formája. Meghatározott bűncselekmények vonatkozásában büntetni rendelte a bűnszervezet irányítását és létrehozását, de azon bűncselekmények köre, amelyek tekintetében a bűnszervezet tagjaként történő elkövetést minősítő körülményként értékelte jelentősen tágabb volt.¹⁴ Tóth Mihály szerint ahhoz, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem eredményes legyen nem támaszkodhatunk egy olyan definícióra, amely a már meglévő büntetőjogi fogalomrendszer „halmazát”.¹⁵

A módosítás értelmében, meghatározott bűncselekményeknél, a bűnszervezet tagjaként történő elkövetés minősített eset lett, és így az elkövető súlyosabb büntetésre számíthatott. Ennek a novellának volt még egy másik jelentős módosítása is. A Btk. különös részében önállóan büntetendő cselekményként szabályozta a bűnszervezet létrehozása büntetét (1978. évi Btk. 263/C. §). Büntetni rendelte azt a személyt is, aki a bűnszervezet tagja, függetlenül attól, hogy konkrét bűncselekményt követett-e el, illetve azt, aki anyagi eszközöket szolgáltat a szervezet tevékenységéhez.

A Novella bűnszervezettel kapcsolatos szabályozása kísérleti modellnek tekinthető és számos kérdést és problémát vet fel, amelyeket a joggyakorlatnak meg kellett válaszolni.¹⁶

2.2. Második állomás: Az 1998-as Btk. Novella

Az előbbieken bemutatott szabályzás hiányosságait hamar felismerték és egy évre rá már elfogadásra került az újabb módosítás, amelynek célja a „hibák” korrigálása volt, de inkább csak további alkalmazási és értelmezési problémákat szült.¹⁷ A bűnszervezet az új definíció szerint: *”bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bűnszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi*

¹² 1978.évi IV. tv. 137. § (6) „bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten kívül el, vagy ebben megállapodik.”

¹³ TÓTH 2009, 53.

¹⁴ NAGYCSENKI 2023, 191-192.

¹⁵ TÓTH 2009, 55.

¹⁶ NAGYCSENKI 2023, 195.

¹⁷ TÓTH 2015, 1-10.

*kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.*¹⁸ A fogalom arra a körülményre helyezte a hangsúlyt, hogy a magatartást, amit a szervezetben valaki kifejt, azt tudatosan ezekben a keretekben kívánja megtenni, így az egyének együtt cselekvéséhez képest minőségileg teljesen más. Az is a célja volt a módosításnak, hogy a bünszervezet ne csupán egy öndefiníció legyen, hanem az ismérvei jól kivehetők és elhatárolhatóak legyenek a bünszövetségtől.

A személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállalás és az alá-fölérendeltség a két új elem ebben a fogalommeghatározásban. *Nagycenki Tamás* szerint az előbbi teljesen felesleges, mivel a bünszövetség is magában foglalja a személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállalást.¹⁹ *Tóth Mihály* sem tartotta azt indokoltnak, mivel, ha egy bünszervezet rendszeresen követ el bűncselekményeket, amelyek a haszonszerzésre irányulnak, akkor az a személyi kapcsolatok és egyes személyek szerepvállalása nélkül elképzelhetetlen.

Az alá-fölérendeltségi elem vonatkozásában az is kritikaként fogalmazódott meg, hogy a jogalkotó megelégedett még mindig két személy megállapodásával, mert két személy esetén nem akkora a cselekmények társadalomra veszélyessége, ami egy új fogalom készítését indokolná. Hozzáteszi azt is, hogy ideális szabályozás esetén egy szervezetet két fő nem is alkothatja. *Tóth Mihály* megközelítése szerint a bünszervezet még mindig csak egy üzletszerű bünszövetségnek volt tekinthető.²⁰

2.3. Harmadik állomás: A 2001-es Btk. Novella

Az ezredfordulón a szervezett bűnözés egyre jobban elterjedt az országban, mivel a bünszervezetben elkövetett bűncselekményekben már gyakran megjelent a lőfegyver alkalmazása, a robbanószerkek használata és az önbíráskodási célú elkövetés. A Novella egyik fő célja a szervezett bűnözés ellen hatékonyabb fellépés volt, emiatt pedig szükség volt a büntetőjogi eszköztárat fejleszteni. A módosítás érintette a bünszervezet fogalmát, azt, hogy az általános részben büntetéskiszabási rendelkezésként szerepeljen és a különös részben szereplő bünszervezet létrehozását felváltotta a *bűnszervezetben részvétel* büntetése.²¹

A 2001. évi CXXI. tv. szerint a bünszervezet *”három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.”*²²

¹⁸ 1998. évi LXXXVII. tv. a büntető jogszabályok módosításáról 35. §

¹⁹ NAGYCENKI Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos jogi szabályozás, illetve a bünszervezetek elleni fellépés szervezeti keretei, lehetőségei Magyarországon, Doktori értekezés, 2021, 84-85.

²⁰ TÓTH 2009, 55.

²¹ NAGYCENKI 2021, 89.

²² 2001. évi CXXI. tv. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról 19. § (5)

Az előző definíció és szabályozás hibái és hiányosságai mellett az új fogalom létrehozását az ENSZ által elfogadott Palermói egyezmény is befolyásolta.

A Novella szerint bűnszervezet nem csak akkor jöhet létre, ha tagjai egymás cselekményeiről folyamatosan tudnak és azokat közösen követik el, hanem akkor is, ha van egy személy, aki ezeket a magatartásokat összehangolja és esetleg az egyes tagok nem ismerik egymás cselekményeit. Ha ezt a definíciót összevetjük a korábbi fogalmakkal kitűnik, hogy a bizonyítási helyzet egyszerűbbé tételének céljából a feltételrendszer sokkal lazább és kevésbé szigorú lett. *Tóth Mihály* szerint ez a fogalom alkalmas lehet arra, hogy a kisebb súlyú szervezett bűnözés keretein belül elkövetett bűncselekményeket kifejezze, illetve arra is rávilágít, hogy minél súlyosabb formában jelenik meg a szervezettség, annál nagyobb veszélyt jelent a társadalomra.²³

Fontos változást jelentett, hogy az új szabályozás szerint a bűnszervezet már valamennyi ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményre kiterjedően büntetéskiszabási tényezőként szerepel (a büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik, azonban a húsz évet nem haladhatja meg), nem pedig, az egyes bűncselekmények minősítő körülményeként.

2.4. Következtetések

A bűnszervezettel kapcsolatos szabályozás történetéből látható, hogy az elején még kezdetleges definíciók oka az volt, hogy akkoriban az országban még nem terjedtek el a szervezettség súlyosabb formájában megvalósított bűncselekmények.

Azt, hogy a szabályozás ilyen rövid időn belül ilyen mértékben változott, nemcsak a nemzetközi jogharmonizációs kötelezettségnek tudható be, hanem annak is, hogy egy-egy esetben a fogalmak túlságosan általánosak voltak, így a gyakorlati alkalmazás és a bűnszervezetben történő elkövetés bizonyítása nehézkes volt és a bűnszövetségtől aligha lehetett elhatárolni ezt a jóval veszélyesebb társas bűnelkövetési formát.

A témával kapcsolatban publikáló professzorok erős kritikákat fogalmaznak meg a mai napig ezekkel a szabályokkal kapcsolatban, *Tóth Mihály* sok esetben nevetségesnek nevezi ezeket a módosításokat és értetlenül áll egy-egy jogtechnikai megoldás előtt.

A bűnszervezetek működése nagy veszélyt jelent a társadalomra, ugyanis az ilyen keretek között elkövetett bűncselekmények sokkal hatékonyabban mennek végbe.

Véleményem szerint ezek után szükségessé vált egy pontosabb fogalom megalkotása,

²³ TÓTH 2009, 56.

amely nem vezet gyakorlati bizonytalansághoz és amellyel a fellépés hatékonysága is tud fejlődni.

A következő fejezetekben bemutatom a hatályos törvényi fogalmat, amelynek elemzéséhez a bírói gyakorlatot veszem figyelembe és megvizsgálom, hogy az új definíció milyen aktuális kérdéseket vethet fel a joggyakorlatban.

3. A bűnszervezet hatályos szabályozása és annak bírói gyakorlata

A korábbi Btk. bűnszervezet fogalmát megtartotta az azt felváltó, 2013. július 1. napjától hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. tv. 458. § (1) bekezdése.

Ahhoz, hogy a bűnszervezet fogalmának legújabb változtatásának szükségességét megértsük, röviden ismertetni kell a bűnszövetséggel kapcsolatos hatályos szabályozást. A 2012. évi C. tv. értelmező rendelkezései szerint: *”bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet”*.²⁴ A bűnszövetség számos bűncselekmény minősítő körülménye. A megállapíthatóságához az szükséges, hogy a tettesek legalább két bűncselekmény elkövetését megtervezzék, és abból legalább egy elkövetését megkíséreljék.

A bűnszervezet és bűnszövetség fogalmak szorosan kapcsolódnak egymáshoz, majdnem minden bűnszervezet egyben bűnszövetség is, de ennek fordítottja nem igaz, mivel az elhatárolásról a Btk. azt a kitélt támasztja, hogy *de nem jön létre bűnszervezet*.

A bűnszervezet 2001-es fogalma tizenhét évig volt hatályos a büntető anyagi jogban. A változást a 2019. évi LXVI. tv. hozta. A miniszteri indokolás szerint a változtatásra azért volt szükség, mert a bírói gyakorlat contra legem, vagyis törvényrontó jelleget vett fel és a szervezett bűnözésre alkotott két fogalom bűnelkövetési alakzatait nehezen lehetett elhatárolni egymástól, így a jogalkotó szándékát nem tükrözte.

A szabályozás hiányosságának szemléltetéséhez a korábbi bűnszervezet fogalom joggyakorlatát kell szemügyre vennünk, ezt különböző bírósági határozatok és a téma szempontjából nagyon fontos 4/2005. *Büntető jogegységi határozat* megismeréséből tudjuk megállapítani. A jogegységi határozat legfontosabb megállapítása, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés, már azzal szemben is megállapítható, aki tettesként vagy részesként eseti jelleggel, akár egyetlen cselekményt hajt végre. Az elkövető tudatának a bűnszervezet tárgyi ismérveit kell átfognia.

A bűnszervezeti elkövetők esetében egymás személyes ismerettsége nem feltétel, és az sem, hogy mi az elkövető bűnszervezeten belül betöltött hierarchikus posztja. Ez utóbbinak a büntetés kiszabása során volt jelentősége (minél magasabban van az elkövető a ranglétrán, annál magasabb lehet a büntetése).

²⁴ 2012. évi C. tv. a Büntető Törvénykönyvről 459. § (1) 5.

Az összehangolt működés megállapításához elegendő, hogy az elkövetők egymás szándékát erősítik a bűncselekmények bünszervezetben történő megvalósítására, nem feltétel, hogy ismerjék egymást, az egész szervezet működését, felépítését.

Az új fogalom törvénybe iktatásáig a definíció törvényi elemei ténylegesen a szervezet speciális célját és az elkövetésben résztvevők minimális számát fedték le. A miniszteri indokolás szerint a bünszövetség és a bünszervezet jogintézményei között a törvény nem tesz tartalmi különbséget. Ez a szabályozás a bünszervezet jogkövetkezményeit alkalmazta azokban az esetekben is, amelyek a bünszövetségben elkövetett bűncselekményként lennének büntetendők. Az új szabályozás célja tehát az, hogy a két jogintézményt minél élesebben elhatárolja.²⁵

A 2019. évi LXVI. tv. megváltoztatta a bünszervezet törvényi fogalmát, a hatályos szabályozás szerint: *”legalább három személyből álló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése”*²⁶

A törvény indokolása azt taglalja, hogy mivel a bünszervezetben történő elkövetés a többes elkövetési alakzatok közül a legsúlyosabb és legveszélyesebb a társadalomra, ezért a jogpolitikai cél az, hogy a szankciók súlyosságának mértéke ehhez megfelelően illeszkedjen. Megállapította azt is, hogy nem kívánt célja a joggyakorlatnak, hogy a bünszervezet és a bünszövetség fogalma között különbséget tegyen, az elhatárolást meglehetősen nehezebbé téve, ezért a módosítás kiemelt célja volt, hogy a jogalkalmazóknak egyfajta támpontot adjon ahhoz, hogy a bünszervezetben történő elkövetést meg tudják állapítani. Ezt a hierarchia és a konspiráció fogalmi elemek beemelésével kívánják elérni.²⁷

A továbbiakban a bünszervezet hatályos törvényi fogalmát fogom bemutatni és elemezni a bírói gyakorlat tükrében. A definíció tartalmi elemeinek értelmezéséhez a bíróságok számára iránymutatást ad a már említett 4/2005. sz. BJE - határozat, ugyanis azóta a Kúria nem hozott még újabbat, de ennek ellenére a Kúria számos eseti döntése áll a bíróságok rendelkezésére, melyekben a bünszervezetben való elkövetéssel kapcsolatosan részletes indokolás található.

Három vagy több személy: Abban a tekintetben, hogy az elkövető tettesként vagy részesként volt jelen a bűncselekmények megvalósításában nincsen relevanciája, így az elkövetői alakzat

²⁵ GÁL Andor: Megjegyzések a bünszervezet törvényi fogalmának értelmezéséhez. Magyar Jog 2020/12, 669-676.

²⁶ 2012. évi C. tv. a Büntető Törvénykönyvről 459. § (1) 1.

²⁷ Végső előterjesztői indokolás a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvényhez - Indokolások Tára 2019/21. A 107. §-hoz.

jelentőségétől el lehet tekinteni. Az sem feltétel a bűnszervezetek kapcsán, hogy az elkövetők személyesen ismerjék egymást, ezzel pontosan a lebukást esélyét tervezik csökkenteni. A megállapításnak nem feltétele, hogy a szervezet minden tagja ellen vádat emeljenek. Akkor sem kizárt a bűnszervezetben elkövetés megállapítása, ha csak egyetlen vádlott ellen folyik az eljárás. Ez abban az esetben is így van, ha a megállapításhoz szükséges három fő közül az egyikkel szemben megszüntető vagy kizáró ok merül fel.²⁸

Hosszabb időre tervezett: Ez azt jelenti, hogy a tagok olyan időre hozzák létre a bűnözői csoportot, amely elegendő a működésük összehangolására, így nemcsak a bűncselekmények elkövetéséhez szükséges időt kell figyelembe venni, hanem már a szervezet azt megelőző működését is. A tartalmi elem megítélésénél az elkövetett és a tervezett bűncselekményeket is szükséges szem előtt tartani.²⁹

A bírói gyakorlat szerint nem feltétele a megállapításnak, hogy a bűnszervezet éveken keresztül működjön. A terhelt által elkövetett bűncselekmény megítélése során, a bűnszervezet oldaláról kell vizsgálni a hosszabb időt, a bűnszervezetnek kell hosszabb ideje fennállnia, ezért abban az esetben is meg lehet állapítani a bűnszervezetben való elkövetést, ha az adott személy csak egyetlen bűncselekmény elkövetésében vesz részt vagy csatlakozik a bűnszervezet működéséhez akár tettesi, akár részesi minőségben.³⁰

Az elkövető célja ötévi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett bűntettek elkövetése: Ennek tekintetében az a legfontosabb kérdés, hogy az elkövetőnek tisztában kell-e lennie azzal a ténnyel, hogy a Btk. Különös Része milyen tartamú szabadságvesztést ír elő az általa elkövetett vagy elkövetni kívánt bűncselekmény vonatkozásában: *”Az elkövető tudatának ezt a tényt nem kell átfognia, mert a törvényi tényállásnak ez az eleme ún. objektív büntethetőségi feltétel, amely független az elkövető tudatától.”*³¹

Hierarchikus szervezettség: A bűnszervezet tagjai egymással alá-fölé rendeltségi kapcsolatban állnak. Szinonimája a szónak a függőségi rend, rangsor és a ranglétra.

Az alá-fölé rendeltség több személy esetén általában már megjelenik. Ez megvalósulhat piramis, illetve fordított piramis formában is. Az a piramis lényege, hogy a szervezet vezetője

²⁸ MÉSZÁR Róza: A bűnszövetség, a bűnszervezet, valamint a csoportos elkövetés értékelése és a bírói gyakorlat. Jura, 2003/1, 169-172.; Dr. SÖRÖS László: A bűnszervezetben elkövetés megítélése a bírói gyakorlatban című előadás. TDK ülés - A bűnszervezetben elkövetés megítélése egy bíró szemüvegén keresztül, Miskolc, 2023. november 6.

²⁹ KÓNYA István (szerk.): Magyar büntetőjog, kommentár a gyakorlat számára. ORAC kiadó, Budapest, 2024. <https://jogkodex.hu/doc/7261216> (2024.11.14.)

³⁰ SÖRÖS 2023.

³¹ KÓNYA 2024.

meghatározza, hogy milyen feladatokat kell ellátni, ezeket pedig a bűnszervezet alsóbb szinten elhelyezkedő tagjai végrehajtják. A fordított piramisforma esetében a bűnszervezetben nincsen annyi végrehajtó, mint vezető, de ez a modell csak nagyon kevés esetben jellemző a bűnszervezetek struktúrájára, általában a hatékony működés érdekében az első forma jellemző a szervezett bűnözői csoportokra.

Egy csoportban mindig lennie kell egy személynek, aki az elvégzendő feladatokat és a csoport tevékenységének irányát meghatározza. A modern bűnszervezetek hierarchikus szerkezetére általában az jellemző, hogy 3 vagy 4 szintből tevődik össze, de a kisebb csoportok tekintetében 2 szint jelenik meg.³²

A törvényi definícióban, azért cserélték ki az alá-fölé rendeltséget hierarchikus szervezetségre, mert az új tartalmi elem jobban kifejezi azt, hogy a bűnszervezeteken belül legalább két szinten megjelenő hierarchia valósul meg, ami ezeknek a csoportoknak a vonatkozásában általában úgy néz ki, hogy van irányító-irányított, vezető-vezetett és utasítást adó-utasított.

A hierarchikus szervezetség a korábbi elemet specializálja és elegendővé teszi azt az esetet is, amikor a bűnszervezetben belül csak részbeni összehangolt működés valósul meg.³³

A minimumkövetelmény, amit ez a tartalmi elem elvár, hogy legyen egy irányító és legkevesebb kettő irányított személy, tehát elegendő a kétszintű hierarchia is a bűnszervezet megállapításához. Azokat a bűnszervezeteket, amelyekben ez a fajta minimum hierarchikus szervezetség jelenik meg, másnéven nukleáris bűnszervezetnek is tekinthető.³⁴

A Magyarországon működő bűnszervezeteket általában klasszikus hierarchikus struktúra jellemzi (pl. Fekete Sereg, kecskeméti maffiaperben elítélt csoport, Koszi Klán).

VEZETŐ(K)							
ALVEZÉR(EK)							
FŐNÖK		FŐNÖK		FŐNÖK		FŐNÖK	
Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó
Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó
Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó
Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó
Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó	Végrehajtó
„üzletfelek” nem tagok							

Forrás: Dr. Sörös László: A bűnszervezetben elkövetés megítélése a bírói gyakorlatban című előadás. A bűnszervezetben elkövetés megítélése egy bíró szemüvegén keresztül 2023. november 6.

³² NAGYCENKI 2023, 218.

³³ SÖRÖS 2023.; Legfőbb Ügyészség BF.933/2019. számú átirata 1.

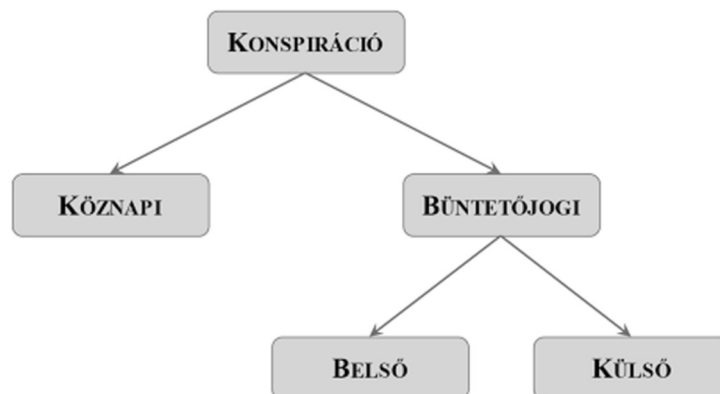
³⁴ NAGYCENKI 2023, 219.

A Fekete Seregnek sikerült az évek alatt arra a szintre „fejlődni”, hogy az egész országra ki tudott terjedni a fennhatóságuk, mert Budapesten volt az ún. belső mag, ott tartózkodtak a szervezet vezetői, akik a különböző megyékben jelen lévő alcsoporthoz vezetői útján tudták irányítani a több ezer főt számláló szervezetet. Ez is mutatja a fejletlen és szigorú hierarchiával működtetett bűnszervezetek veszélyességét.³⁵ E szervezetben a tagok, csak a saját csoportjukban lévőket és a felettük álló, irányító személyt ismerték, ezzel csökkentve a lebukásuk esetén az egész szervezet felderítését.

Konspiratív működés: Az elnevezés a latin *conspiro* és *conspiratio* szavakból ered, melyeknek jelentése egyetértés, összeesküvés. A bűnszervezetek működésén belül a konspiráció egy önvédelmi rendszerként szolgál és az a célja, hogy tevékenységük a hatóságok és egyes személyek elől rejtve maradjanak. A konspirációnak van büntetőjogi és köznapi relevanciája is, köznapi értelemben vett konspiráció lehet az, amikor egy házasságtörő fél viszonyát leplezi felesége előtt.

Büntetőjogi értelemben ezt az elemet két részre lehet bontani, hiszen a bűnszervezeteken belül általában jelen van belső és külső konspiráció is. A belső konspiráció célja, hogy a végrehajtók - az esetleges lebukástól tartva - ne ismerjék teljeskörűen a bűnszervezet felépítését, működését, ezért ennek érdekében általában a vezetők csak kisebb részcsелеkményeket bíznak az embereikre, vagy a szervezetben fedő/gúnyneveket használnak. A bűnszervezetek működésének lebukása pont emiatt alacsony, mert ha esetleg egy elkövetőt elér a hatóságok keze, még akkor sem tud érdemi információkkal szolgálni arról, hogy pontosan mennyi ember tagja az adott szervezetnek és milyen felépítésben működik. A külső konspiráció célja pedig az, hogy a hatóságok ne érzékeljék, hogy az elkövetett bűncselekmények szervezett keretek között valósulnak meg. Általában a konspiráció utóbb említett fajtája még a legkisebb, legegyszerűbb bűnszervezetekre is jellemző, azonban az belső konspiráció inkább a bonyolult struktúrájú és többszintű bűnszervezetek esetében jelenik meg.

³⁵ SÖRÖS 2023.

Forrás: Nagycenki Tamás: Bünszervezet újratöltve - Néhány gondolat a hierarchikus szervezettség és konspiratív működés követelményéről. Magyar Jog, 2021/1., 35-45.

A Debreceni Ítéltábla egy 2016-os ítéletében a konspirációról azt fogalmazta meg, hogy egyenesen a bünszervezet lényege, mert mindig csak azok ismerik egymást, akik láncolatosan végeznek el egy-egy feladatot.

A fogalmat módosító törvény indokolása szerint a konspiráció akkor igazolt, ha a bizonyítékokból kiolvasható, hogy az az elkövetők magatartásának koordinációja, a bűncselekményből származó haszon elosztása, a feladatok tervszerű megosztása és a lebukás elkerülésére irányuló tevékenység.³⁶

A konspiratív működésnek nem egy-egy bűncselekményt kell jellemeznie, hanem ki kell terjednie az egész bünszervezet működésére.

Debreceni Ítéltábla Bf.134/2024/132. számú ítéletében azzal indokolja az adott esetben megállapítható konspiratív működést, hogy az elkövetők a bűncselekmények elkövetéséhez legális működés látszatát keltő cég kereteit használták fel és tényleges gazdasági tevékenységet nem végző cégeket vontak be a bűncselekmény leplezése céljából. Azaz törvényes működéssel igyekeztek elfedni az illegális tevékenységet.³⁷

Nagycenki Tamás 15 évnyi bírói gyakorlat elemzése után összeszedte, hogy mikre alapozták a konspirációt a bíróságok döntéseik során: munkatelefonok alkalmazása, telefonszámok gyakori változtatása³⁸; fedőnevek, álnevek használata; kódolt nyelv használata³⁹; fontosabb beszélgetések kizárólag személyesen történő intézése⁴⁰; amikor meghatározott személyek egymással kizárólag harmadik személyen keresztül lépnek kapcsolatba⁴¹; egyes szerződések más nevére történő megkötése.⁴²

³⁶ NAGYCENKI 2023, 220-222.

³⁷ Debreceni Ítéltábla Bf.134/2024/132. számú határozata

³⁸ Fővárosi Bíróság 8.B. 402/2007/245 számú ítélete

³⁹ Szekszárdi Törvényszék 7.B. 77/2014/57. számú ítélete, Nyíregyházi Törvényszék 3.B. 761/2012/205. számú ítélete

⁴⁰ Fővárosi Törvényszék 8.B. 195/2012/155. számú ítélete

⁴¹ Győri Törvényszék B.387/2012/183. számú ítélete

⁴² Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505. számú ítélete

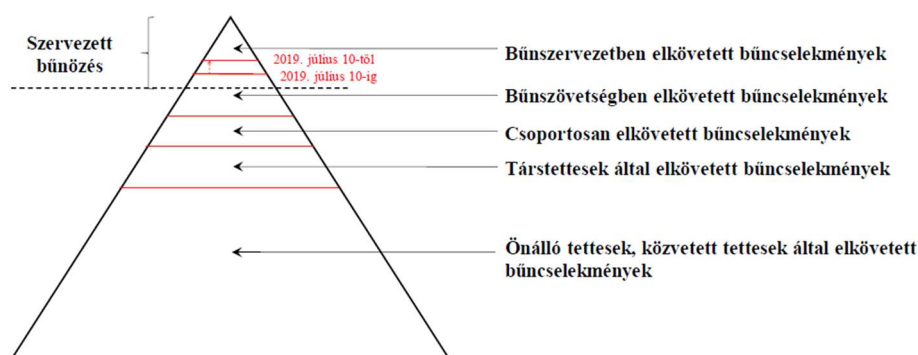
Egyetértek Nagycenki Tamás azon állításával, miszerint a konspiratív működés bűnszervezeti fogalomba történő rögzítése minimálisan kontraproduktív, mivel előállhat olyan helyzet, amikor a szervezet irányítói már olyan szinten konspirálnak, hogy az általuk irányított elkövetők tudata már valóban nem fogja át, hogy bűnszervezetben követik el a bűncselekményeket és ilyenkor általában csak az irányítást végző elkövetőkkel szemben lehet felróni a bűnszervezeti elkövetést.⁴³

⁴³ NAGYCENKI 2023, 223-226.; BH2016. 234.

4. A módosítás lehetséges következményei és kockázatai: Összegzés

Kritikaként merült fel, hogy az új definíció alkotásánál nem vették figyelembe sem a hazai, sem a nemzetközi kutatásokat. A korábbi fogalmaknál sokkal szűkebb a hatályos és ez azt eredményezheti, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítására jóval kevesebb esetben kerül sor a bíróságok részről.⁴⁴

Nagycenki Tamás létrehozott egy elkövetőalapú bűncselekmény-piramist, amivel azt kívánja szemléltetni, hogy a 2019-es módosítás egyik következménye lehet, hogy az eddig elkövetett bűncselekmények egy része bűnszövetségben elkövetettként fog minősülni.⁴⁵

Forrás: Nagycenki Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos jogi szabályozás, illetve a bűnszervezetek elleni fellépés szervezeti keretei, lehetőségei Magyarországon

Ennek nem csak hazai következményei lehetnek, mert ha az eddig bűnszervezetben elkövetettnek minősülő bűncselekmények bűnszövetséggé fognak minősülni, akkor a Magyarország szervezett bűnözését felmérő, értékelő statisztikák hamisan azt fogják mutatni, hogy itthon csökkent a szervezett bűnözés keretein belül elkövetett bűncselekmények száma, mivel az egyes nemzetközi szervek felé közzétett adatgyűjtésnél csak a szűkebb értelemben vett bűnszervezetben elkövetett bűncselekményeket veszik figyelembe.

A bűnszervezetnek való minősítéshez sokkal alaposabb felderítésre van szükség és szélesebb körben kell bizonyítékokat gyűjteniük a hatóságoknak, ugyanis a hierarchikus szervezettség és a konspiratív működés megállapítása összetettebb, ezért nagyobb kihívást jelent a bűnüldöző szerveknek. Ha ez nem sikerül, akkor a hierarchikusan és konspiratív módon működő szervezett bűnözői csoportok esetében nem lehet majd alkalmazni a legsúlyosabb törvényi szankciókat, nem lehet fellépni kellőképpen velük szemben a törvény teljes szigorával.⁴⁶

⁴⁴ NAGYCENKI 2023, 216.

⁴⁵ NAGYCENKI 2021, 98.

⁴⁶ NAGYCENKI 2021, 35-45.

Az Alaptörvény 28. cikke értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, melyhez az adott jogszabály preambuluma, illetve annak indokolása nyújt mankót. Ugyanakkor a bűnszervezet fogalma több szubjektíven értelmezhető elemet tartalmaz, például mely elkövetői magatartás minősül már konspiratívnak, vagy az elkövetőnek milyen körülményekből kellett felismernie, hogy cselekményével bűnszervezet működését segíti elő.⁴⁷ Ebből az következik számomra, hogy a bíróságoknak nagyobb szabadságuk van annak érdekében, hogy egy-egy esetben megállapítsák-e a bűnszervezeti elkövetést, melyet részletesen döntésük során indokolniuk kell. Így álláspontom szerint nem szükséges a bűnszervezet definícióját tágítani.

2019. október 10-én a Kúria egy tanácselnöki értekezlet keretein belül vizsgálta az új törvényi fogalmat. Megállapították, hogy mivel a Btk. nem tartalmaz iránymutatást a hierarchikusan szervezett és a konspiratíván működő, két új fogalmi elemhez, ezért a bíróságok feladata, hogy azokat értelmezze. Kimondták, hogy a jogszabályban bekövetkezett változás nem feltétlenül jelenti a bűnszervezet fogalmának jogalkalmazói újragondolását, mert a hierarchikus szervezettség nem feltételez szigorú alá-fölérendeltséget, illetve a konspiratív működés valójában majdnem teljesen megfeleltethető a korábbi fogalommeghatározásban szereplő összehangolt működésnek.

Pécsi Ítéltábla Bf.19/2019/1. számú határozatában még a tanácselnöki értekezlet előtt az új fogalomra való tekintettel a bűnszervezeti minősítést elvetette, mert a hierarchikus szervezettség tekintetében úgy vélték, hogy szigorúbb alá-fölérendeltség szükséges, a konspiratív működéssel kapcsolatosan pedig azt fogalmazta meg, hogy nem elegendő, hogy a vádlottak titokban tartják az elkövetést. Ez az indoklás pontosan arra utal, hogy a jogalkalmazónak újra kell gondolnia az új bűnszervezeti fogalmat.⁴⁸

⁴⁷ GÁL 2020, 669-676.

⁴⁸ GÁL 2020, 669-676.

5. A szervezett bűnözés elleni küzdelem nemzetközi vonatkozásban

5.1. A határokon átvélő szervezett bűnözés súlyosságának felismerése nemzetközi szinten (ENSZ, Európai Unió)

A szervezett bűnözés jellegéből és működési struktúrájából adódóan nem áll meg az államhatároknál. Ezt nemzetközi szinten felismerték, ezért megszületett az ENSZ Nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló Egyezménye (a Palermói Egyezmény), amely erős alapot adott a nemzetközi szervezetek bűnszervezetek elleni harcának.

Az Európai Unió szintén felismerte a szervezett bűnözés veszélyességét, így a tagállamok megegyeztek arról, hogy gyors és hatékony intézkedéseket kell tenniük. Az EU belső biztonságára leselkedő legnagyobb veszélyt az egyre megerősödő bűnszervezetek tevékenysége jelenti, mivel az Unió rengeteg szabadságot biztosít, amit a szervezett bűnözői csoportok rendre kihasználnak és rendkívül kifinomult módszerek révén alkalmazkodnak az új lehetőségekhez.

Az 1990-es évektől az Európai Unió fontos célja, hogy a bűnszervezetek ellen hatékonyan fel tudjon lépni. Felismerték, hogy szinte képtelenség, hogy a szervezett bűnözés ellen a tagállamok egyenként vegyék fel a harcot, így elengedhetetlenné vált az együttműködés, mert csak ilyen módon tudják biztosítani az állampolgárok számára a biztonságot. Ez a kooperáció nem állhat meg az igazságügyi hatóságok szintjén, annak is célnak kell lennie, hogy kiterjedjen a regionális és helyi hatóságokra is.

A soron következő alfejezetek célja, hogy bemutassa a szervezett bűnözés elleni nemzetközi küzdelem fontos dokumentumait és jogi szabályozás kialakulását az elmúlt 20 évben.

A bűnszervezetek tevékenysége ezt megelőzően is már létező probléma volt a világban, de egy idő után a határok részleges lebomlása, a globalizáció fokozódása és az internet fejlődése miatt, rá kellett ébredniük a nemzetközi szervezeteknek arra, hogy a szervezett bűnözés egységes fellépést és gondolkodást igényel, mert az előbbieken felsorolt tényezők, a bűnözés hatékonyságára előnyös hatást gyakoroltak.

A bűnszervezetek elleni fellépés a mai állapot elérését megelőzően lépésről lépésre fejlődött, amelyet a következőképpen lehet szemléltetni: elsőként a fellépés szükségessége merült fel, amelyből automatikusan következik a fogalommeghatározás iránti igény, mert ismeretlen ellenség ellen nehéz felvenni a harcot, ezután kidolgoztak, olyan koncepciókat, amelyek próbálták megnehezíteni a bűnszervezetek gördülékeny működését. Majd olyan

prioritásokat emeltek ki, amelyek a szervezett bűnözés elleni küzdelmet hatékonyabbá tehetik.⁴⁹

5.2. Az ENSZ fellépése a szervezett bűnözés ellen

5.2.1. Palermói Egyezmény

Az ENSZ által létrehozott - az előző alfejezetben megemlített - nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény és annak az emberkereskedelemről és embercsempészetéről szóló kiegészítő jegyzőkönyvei egy határozaton alapulnak, amely az ENSZ Közgyűlésének 1998. december 9-i ülésén született meg. 2000 végéig tartottak a tárgyalások az Egyezményről, amelyet Palermói Egyezménynek is neveznek 2003. szeptember 29-én, a negyvenedik ratifikálást követően lépett hatályba.⁵⁰

Az Egyezmény részletesen meghatározza azon bűncselekményeket, amelyek a bűnszervezetben való részvételhez kapcsolódnak. Célja elősegíteni a nemzetközi szervezett bűnözés hatékonyabb megelőzésére és leküzdésére irányuló együttműködést, melyet úgy kíván elérni, hogy kísérletet tesz a bűnszervezet körülírására, meghatározására.⁵¹

A dokumentum 2. cikk a) pontja definíciót kínál a szervezett bűnözői csoportra: „bizonyos ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több az egyezményben meghatározott bűncselekmény – legalább négy év szabadságvesztéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntetendő bűncselekményt megvalósító magatartás – elkövetése céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve ”.⁵² Ezen fogalommeghatározásban szereplő strukturált csoport: „ nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására, és nem alkalomszerűen létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepekkel rendelkezzenek, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetőleg fejlett hierarchiával rendelkezzen ”.⁵³

Az egyezmény a kettős bűncselekmény modellt használja, ez azt jelenti, hogy a ratifikáló államok választják ki, hogy a kontinentális vagy az angolszász modellt követik, előbbi az aktív részvételt kriminalizálja, utóbbi pedig a megállapodást.

⁴⁹ NAGYCENKI 2023., 58-59.

⁵⁰ TÓTH 2009, 25.

⁵¹ NAGYCENKI 2023, 63.

⁵² TÓTH 2009, 25.

⁵³ NAGYCENKI 2023, 63.

A szervezett bűnözői csoportok vezetőinek tevékenységének büntetendővé nyilvánítására is tartalmaz rendelkezéseket⁵⁴, ebből az vezethető le, hogy elhatárolják a két magatartást, ezáltal külön értékelendők a bűnszervezetben való részvételtől.

Ezen a téren ez az Egyezmény tekinthető az első jogilag kötelező erejű ENSZ dokumentumnak, melyet hazánkban a 2006. évi CI. tv. hirdetett ki.⁵⁵

5.3. Az Európa Tanács és az Európai Unió fellépése a szervezett bűnözés ellen

5.3.1. Az Octopus program, a cselekvési terv

Szervezett bűnözést érintő dokumentumot az Európa Tanács 1996. májusában hozott meg, amely a közép- és kelet-európai államok korrupció és szervezett bűnözés ellen küzdelmét támogató úgynevezett OCTOPUS-program volt. Olyan célokat fogalmazott meg, amelyek alkalmasak lehetnek, hogy a különböző szervezett bűnözési formákat felismerje és visszaszorítsa.⁵⁶

1997 júniusában egy szervezett bűnözés elleni cselekvési tervet fogadott el az Európai Tanács. Ez a dokumentum kitér arra, hogy a bűnszervezetek egyre fokozottabb veszélyt jelentenek a társadalomra és a bűnözői magatartás már a társadalom egészére ható szervezetekhez köthető. Megállapították továbbá azt is, hogy a szolgáltatások szabadsága, a személyek szabad mozgása és az áruk és a tőke szabad áramlása elősegíti a határokon átívelő bűnözést. Nagy hangsúlyt kapott még a tagállamok különböző bűnüldöző hatóságainak együttműködése és a közöttük lévő koordináció. A tervben kiemelték továbbá, hogy a tagállam a szervezett bűnözés elleni küzdelem szervezeti kereteiről maga dönt.⁵⁷

5.3.2. Együttes fellépés és a Közös álláspont

Az Unió Tanácsa 1997. december 5-én egy együttes fellépést (Joint Action) fogadott el. A dokumentum kötelező erejét néhányan vitatták, de egy dologban mindenki egyetértett, ez volt az első kísérlet arra, hogy harmonizálják a szervezett bűnözéssel kapcsolatos jogi szabályozást. Az első cikkben a bűnszervezet definícióját is meghatározták: *„olyan struktúrált szervezetet jelent, amelyet az adott időszakra kettőnél több személy összehangoltan hoz létre olyan bűncselekmények elkövetése céljából, amelyet a törvény legalább négy évig tartó*

⁵⁴ NAGYCENKI 2023, 64.

⁵⁵ TÓTH 2009, 25., 63.

⁵⁶ TÓTH 2009, 26.

⁵⁷ NAGYCENKI 2023, 60.

szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel, illetve ennél súlyosabb büntetéssel súlyt, akár a bűncselekmény elkövetése maga a fő cél, akár ez az anyagi haszonszerzés és – adott esetben – az állami hatóságok törvényellenes befolyásolásának eszköze. ”.

A 2. cikk (1) bekezdés a) pontjában két magatartást jelöl meg, melyek az aktív részvétel a bűnszervezet bűnözői tevékenységében, illetve egyéb ténykedéseiben. Az utóbbi esetében nem derül ki a szövegből, hogy mi tartozik a körébe. A két magatartással kapcsolatban azt tartalmazza, hogy a tagállamok hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankcióval sújtsák, ebből az látszik, hogy a jogalkotó célja meglehetősen tág teret kívánt engedni ebben a kérdéskörben.⁵⁸

Ez az együttes fellépés még egy nagyon fontos mechanizmust is bevezetett, amely a mai napig működik az Unióban, ez a kölcsönös értékelési mechanizmus. Szakértői értékelések mentén a tagállamok egymást a bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó uniós és nemzetközi jogszabályok és eszközök végrehajtása tekintetében véleményezik. Ennek célja, hogy gyakorlati megoldásokat találjanak a szervezett bűnözés ellen, hogy javítsák az európai igazságügyi együttműködést és a tagállamok megismerjék egymás bevált gyakorlatait. Az értékelések és jelentések koordinációját a Tanács végzi és ezután ajánlásokat készít és következtetéseket von le.⁵⁹

A Közös álláspontot a Tanács 1999-ben fogadta el, amely a készülő ENSZ egyezmény kapcsán született meg. Fókuszba emeli a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi szervek együttműködésének fontosságát a nemzetközi bűnözés súlyos formáinak megelőzésében és leküzdésében. A Közös állásponttal kapcsolatban megjegyzendő, hogy a nemzetközi jogi nyilatkozatokhoz és ajánlásokhoz hasonlóan nem bírt kötelező erővel. Ez csupán egy megerősítés volt az Európai Unió részéről, hogy az egyezmény, amit az ENSZ készít a szervezett bűnözés elleni küzdelem tekintetében, annak bármely szövegezési változatát támogatja.⁶⁰

Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a bűnszervezetek gyengítéséhez, esetleges felszámolásához nem csupán a különböző államok szoros és rugalmas együttműködése szükséges, hanem a nemzetközi szervezetek közötti egyetértés is az egyes szabályozási módszerekkel és stratégiákkal kapcsolatban.

⁵⁸ TÓTH 2009, 27; NAGYCENKI 2023, 61.

⁵⁹ Együttes fellépés (1997 december 5.), amelyet a Tanács az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján fogadott el a szervezett bűnözés elleni nemzetközi kötelezettségvállalások nemzeti szintű alkalmazásának és végrehajtásának értékelésére szolgáló mechanizmus létrehozásáról.

⁶⁰ TÓTH 2009, 27; NAGYCENKI 2023, 62.

5.3.3. Kerethatározat a szervezett bűnözés elleni küzdelemről és a Lisszaboni Szerződés

Azok a bűnszervezetek, melyek a társadalom szociális és gazdasági struktúráját támadják, kihasználják az Európai Unióban a tőke, a személyek, áruk és szolgáltatások szabad áramlását és nagy erőket fektetnek abba, hogy a joghézagok és a tagállamok közötti jogszabályi eltérések milyen lehetőségeket biztosítanak számukra. Ebből kifolyólag az Uniónak egy tagállamok közötti jól összehangolt, gyors és határozott választ kell adnia. A 2001. szeptember 11-ei terrortámadást követően ráébredt a világ, hogy a nemzetközi együttműködést meg kell változtatni. A terrorizmus elleni harc prioritássá válása miatt, felmerült az igény az új uniós jogi eszköz létrehozására.

A Tanács 2008/841/IB kerethatározata hatályon kívül helyezte az Együttes Fellépést és bevezetőjében megemlítette a Hágai programot, amelynek célja, hogy a tagállamok és az Európai Unió közös képességei fejlődjenek, a nemzetközi szinten működő szervezett bűnözői tevékenységek elleni küzdelem hatékonyságában.

A Kerethatározat közvetlen előzménye egy 2004. március 29-i közlemény volt, amely arra hívta fel a figyelmet, hogy a bűnszervezetek elleni harcban felhasznált eszköztárat meg kell erősíteni. Ez a dokumentum a harmadik nemzetközi jogi dekrétum, amely definiálja a bűnszervezetet: *„olyan kettőnél több személyből álló, hosszabb időre létrejött szervezeti csoport, amely összhangban működik, és amelynek célja, hogy legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy annál szigorúbb szankcióval büntetendő bűncselekményeket kövessen el közvetlen vagy közvetett pénzügyi vagy egyéb anyagi haszonszerzés érdekében”*.⁶¹ Az előző ilyen nemzetközi terminológiától ez a definíció abban tér el, hogy belevonja a közvetett, közvetlen vagy egyéb fogalmakat, így szélesítve azon esetek körét, amelyekre ez a meghatározás illeszkedik.

A Kerethatározat két magatartástípust határoz meg, amelyekből a tagállamoknak legalább egyet kriminalizálniuk kell. Ezek a típusok az alábbiak: 1. A bűnszervezet bűnözői tevékenységben aktív részvétel – például új tagok beszerzése vagy a szervezet működésének finanszírozása. 2. Megállapodás egy vagy több személlyel, amely megvalósítása az első pontban meghatározott bűncselekmények elkövetésével járna.

Az államoknak, olyan szabályozást kell alkotnia, amely az első pont vonatkozásában a büntetési tétel felső határa legalább két évtől öt évig terjedő szabadságvesztés legyen. A

⁶¹ NAGYCENKI 2023, 68.

második pont ezzel majdnem megegyezik, azzal a különbséggel, hogy a büntetés felső határa lehet a megállapodással kapcsolatos bűncselekmény felső tétele is.

A dokumentum továbbá megadja azokat a lehetőségeket is a tagállamoknak, hogy meghatározzák azon intézkedéseket, amelyekkel a szankciókat enyhíteni lehet. A felsorolás az enyhítő körülmények tekintetében példálózó.⁶²

Fontos utalnunk arra is, hogy a Kerethatározatban meghatározott, bűnszervezetben való részvétellel kapcsolatos bűncselekmények tekintetében eljárhat az Európai Ügyészség, amennyiben az ilyen bűnszervezet által folytatott büntetendő tevékenység az Unió pénzügyi érdekeit sértő valamely bűncselekmény elkövetésére irányul. Ez a hatáskör kiterjedhet az ilyen bűnszervezetekben tagként, szervezőként vagy vezetőként való részvételre.⁶³

A 2007. december 13-án aláírt Lisszaboni szerződés 69b. cikke (EUMSZ 83. cikk.)⁶⁴ megnevezi a jellegüknél vagy hatásuknál fogva több államra kiterjedő bűncselekményeket, melyek között a szervezett bűnözés is megjelenik: *”Ezek a bűncselekményi területek a következők: terrorizmus, emberkereskedelem és a nők és gyermekek szexuális kizsákmányolása, tiltott kábítószer-kereskedelem, tiltott fegyverkereskedelem, pénzmosás, korrupció, pénz és egyéb fizetőeszközök hamisítása, számítógépes bűnözés és szervezett bűnözés.”*⁶⁵

5.3.4. Következtetések

A bűnszervezetek elleni küzdelem szabályozásának fejlődéstörténetéből látható, hogy az egyre fokozódó és egyre fejlettebb szervezett bűnözői tevékenységekre a nemzetközi szervezetek próbálták egyre határozottabb és komplexebb válaszlépéseket tenni. A különböző nemzetközi szervezetek azonban a szervezeten elkövetett bűncselekmények elterjedésével párhuzamosan egyre nagyobb hangsúlyt fektettek a szabályozás kiterjesztésére és részletességére.

Az ENSZ és az Európai Unió egymást támogatva és egyre nagyobb összhangban kezdtek el fellépni a bűnszervezetek ellen. Dokumentumaikban törekedtek elsősorban a szervezett bűnözés minél pontosabb definiálására, a tagállamok büntetőjogának harmonizálására és törekedtek a szoros államok közötti együttműködés kialakítására a bűnszervezetekkel kapcsolatos fellépés tekintetében.

⁶² NAGYCENKI 2023, 69.; KARSAI Krisztina: Az európai kriminálpolitika megszületése. Európai Jog, 2012/3., 9-18.

⁶³ UDVARHELYI Bence: Gondolatok az Európai Ügyészség tárgyi hatásköréről. Miskolci Jogi Szemle, 2020/1, 152-168.; UDVARHELYI Bence: Az uniós anyagi büntetőjog és alkotmányos alapjai a Lisszaboni Szerződés tükrében (PhD értekezés), 2017., 135.

⁶⁴ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 83. cikk

⁶⁵ Lisszaboni szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról (2007/C 306/01)

Feltevésém szerint a legnagyobb probléma, ami miatt a szervezett bűnözés elleni küzdelem az elmúlt két évtizedben nem volt a leghatékóbb, az a tagállamok politikai akaratának különbözősége a bűnszervezetek elleni fellépéssel kapcsolatban. A legtöbb dokumentum tartalmából látható, hogy az Unió elsődlegesen a szoros együttműködésre hívja fel a tagállamok figyelmét és azt, hogy nagyobb bizalommal kellene egymás rendelkezésére állniuk.

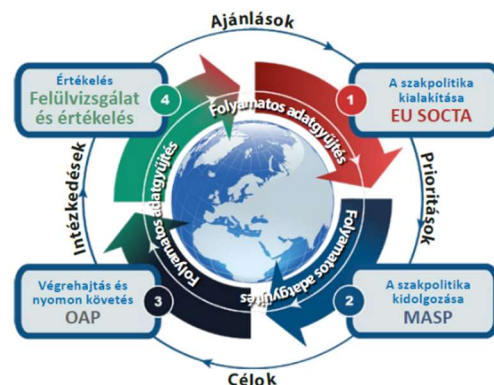
5.3.5. Az EMPACT

Az EMPACT (*Európai Multidiszciplináris Platform a Bűnügyi Fenyégetettség Ellen*) egy multidiszciplináris, a hírszerzésre és a bizonyítékokra támaszkodó uniós kezdeményezés, a célja pedig, hogy kezelje az Uniót érintő legfontosabb bűnügyi fenyegetéseket. Irányítói a tagállamok és ennek keretében számos ügynökség és partner működik együtt, amelyek: bűnüldöző hatóságok, az EU intézményei, szervei és ügynökségei, köz- és magánjogi szervezetek és az érintett nem uniós országok. Az operatív stratégiai intézkedésekre és a megelőző és megtorló intézkedésekre terjed ki a kezdeményezés. 2012-ben és 2013-ban került sor először az EMPACT végrehajtására.

Ma a bűnszervezetek ellen a küzdelmet az Unió egy erre vonatkozó már az előző bekezdésben is említett szakpolitikai ciklusok keretein belül végzi. Ez egy olyan munkamódszer, amelyet az Uniót érintő jelentős bűnügyi veszélyek elhárításának céljaival látnak el, és ezt a módszert az EU 2010-ben fogadta el. Egy-egy ciklus négy évig tart, céljuk, hogy az egyes bűnügyi prioritások vonatkozásában a tagállamok és az Unió szervei között optimalizálja az együttműködést és a koordinációt. Az Európai Uniót érintő kezelendő bűnügyi veszélyeket hírszerzési alapon azonosítják, amelyek kiválasztását politikai szinten hagyják jóvá. A ciklus során az összes tagállami szolgálatot felkérlik arra, hogy kölcsönösen fokozzák erőfeszítéseiket és a közös munkát könnyítsék meg azzal, hogy biztosítják a lehető legtöbb rendelkezésre álló forrást.⁶⁶ A következőkben azt fogom taglalni, hogy milyen lépések mentén működik egy szakpolitikai ciklus.

⁶⁶ A szervezett és súlyos nemzetközi bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó uniós szakpolitikai ciklus, Európai Unió 2018. Letöltve: 2024.10.31. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb6229b9-d5a3-11e8-9424-01aa75ed71a1/>)

Az első fontos lépés a szakpolitika kialakítása. Az Europol⁶⁷ elkészíti a súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékelését, amit röviden SOCTA-nak neveznek. Ehhez olyan adatokat használ fel, amelyekhez saját adatbázisaiból, a tagállami bűnüldöző hatóságoktól, egyéb uniós ügynökségektől, az Europolban részt vevő nem uniós partnerországoktól és a magánszférában működő, harmadik félként részt vevő partnerektől, valamint nyilvános forrásokból fér hozzá. Tehát a SOCTA magában foglalja a bűnügyi prioritások javasolt listáját, valamint a súlyos és szervezett bűnözéssel kapcsolatban az EU-t fenyegető jelenlegi és jövőbeli veszélyek elemzését.

Forrás: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb6229b9-d5a3-11e8-9424-01aa75ed71a1/>

A második lépés a szakpolitika kidolgozására a bűnügyi prioritások meghatározása és a többéves stratégiai terv szolgál, másnéven a MASP. A SOCTA-ban javasolt bűnügyi prioritásokat megvizsgálja A Belső Biztonságra Vonatkozó Operatív Együttműködéssel foglalkozó Állandó Bizottság (COSI). Ezeket a prioritásokat a Tanácsban ülésező bel- és igazságügyi-miniszterek a tagállamok, az érintett ügynökségek és a Bizottság észrevételteleinek, valamint az egyéb releváns szakpolitikáknak és értékeléseknek a figyelembevételével elfogadják, amelyek az adott négy évet fogják meghatározni. Ezt követően egy értekezletet hív össze a Bizottság, ahol ezek alapján kidolgoznak egy négy évre szóló stratégiai tervet. Ez a terv az adott ciklusban elérendő célkitűzéseket foglalja magában, majd ezeket a COSI hagyja jóvá.⁶⁸

Harmadik lépés a végrehajtás és a nyomon követés. A stratégiai tervek általában prioritásonként operatív cselekvési tervek és a prioritásfelelősök általi jelentéstételek, másnéven OAP-ok útján kerülnek végrehajtásra. Az OAP-ok önálló ügynökségi és tagállami intézkedéseket, illetve tagállami-ügynökségi közös intézkedéseket tartalmaznak. Itt nagyon fontos az EMPACT szerepe, ugyanis a végrehajtás ennek a keretein belül történik. Létezik egy EMPACT-támogató csoport az EST, amelyen keresztül hathavonta tett jelentések alapján a COSI nyomon tudja követni a tervek végrehajtását.

⁶⁷ Az EU súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének 2021. évi értékelése Letöltve: 2024.10.31. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>

⁶⁸ A szervezett és súlyos nemzetközi bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó uniós szakpolitikai ciklus, Európai Unió 2018. Letöltve: 2024.10.31. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb6229b9-d5a3-11e8-9424-01aa75ed71a1/>

A negyedik és egyben utolsó lépés a felülvizsgálat és értékelés, amelyet a Bizottság végez el. A COSI a folyamat végén az intézkedések eredményeinek és a stratégiai célok megvalósításának mérése érdekében félidős és végső értékelést készít, majd egy adott szakpolitikai ciklus végén a Bizottság is végez egy alapos független értékelést. Az ezek során levont tanulságok és következtetések rendre alapul szolgálnak a következő szakpolitikai ciklus tervezéséhez.⁶⁹

5.3.7. A jelenlegi szakpolitikai ciklus tíz prioritása

2021 májusában az Európai Unió Tanácsa elfogadta a 2022-2025 közötti új szakpolitikai ciklust, amely a súlyos és szervezett bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó, a következő négy évre szóló prioritásokat foglalja magában, amelyet az *EMPACT* keretein belül kívánnak megvalósítani.⁷⁰

A 2021-es évre vonatkozóan az Europol készítette az *EU súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének értékelést (EU SOCTA)*. Az új 2022-2025-re szóló prioritások ezen a dokumentumon alapulnak.

Az értékelés alapján megállapítható, hogy a szervezett bűnözés az Európai Unióban széles körét fedi le a bűnügyi tevékenységeknek és ezek egyre összetettebben és terjedelmesebben működnek. Az újonnan megjelenő technológiákat a bűnözők gyorsan átveszik és beépítik a szervezetükbe vagy vadonatúj üzleti modelleket építenek maguk köré. A technológiák használata a bűnszervezetek által hatással van a legtöbb Unión elkövetett bűncselekményre. Ebben nagy szerepet játszik az online kereskedelem bővülése és a titkosított kommunikációs csatornák széles körű elérhetősége.

A jelentés meghatározza a szervezett bűnözés úgynevezett motorjait, amelyek tekintetében a következő bűncselekményeket említi: okirat hamisítás, online kereskedelem a tiltott javakkal és szolgáltatásokkal (pl. drogok és lőfegyverek), pénzmosás (pl. készpénzcsempészet, pénzmosó szindikátusok működése, kriptovaluták megjelenése). Leírja, hogy a 2021-es évben 5000 nemzetközi bűnszervezet állt megfigyelés alatt és ezekben 180 nemzetiség volt jelen.⁷¹

⁶⁹ A szervezett és súlyos nemzetközi bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó uniós szakpolitikai ciklus, Európai Unió 2018. Letöltve: 2024.10.31. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb6229b9-d5a3-11e8-9424-01aa75ed71a1/>

⁷⁰ Az Európai Unió Tanácsa Sajtóközlemény (2021 május 26) A szervezett bűnözés elleni küzdelem: a Tanács tíz prioritást jelölt meg a következő négy évre: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2021/05/26/fight-against-organised-crime-council-sets-out-10-priorities-for-the-next-4-years/>

⁷¹ Az EU súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének 2021. évi értékelése Letöltve: 2024.10.31. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>

Első prioritás: Nagy kockázatot jelentő bűnözői hálózatok

Az Európai Unióban működő bűnszervezetek 43%-a egy központi csoport köré szerveződik, 40%-uk hierarchikusan épül fel, 17%-uk lazán szerveződő hálózat. Ebből következik, hogy a szervezett bűnözői csoportok struktúrájának felszámolását fokozni kell. Azok a csoportok, amelyek magasabb kockázatot jelentenek, illetve azokat a személyeket, akik a bűnszervezetek ranglétráinak magasabb fokán állnak elsődleges célzottsággal kell kezelni. Az Unió küzdelme során azokra a csoportokra fókuszál leginkább, melyek erőszakot, lőfegyvereket, korrupciót és pénzmosást alkalmaznak tevékenységük során.⁷²

Az Európai Unió nagy energiát fordít arra, hogy a szervezett bűnözés és az abból származó illegális nyereség elleni harcban intenzíven segítse a tagállamokat. A legjobb módszere ennek, ha a bűncselekményekből származó pénzeket befagyasztják, majd elkobozzák. A technológia fejlődésével és a kriptovaluták megjelenésével ez a folyamat egyre nehezebb, ugyanis a bűnözők egy adott pénzösszeget percek alatt el tudnak tüntetni a blokklánc segítségével.

Az Európai Unió Tanácsa 2023. június 9-én megállapodott egy álláspontról majd az Európai Parlamenttel is megegyezett erről (2023. december 12.), amely a vagyonvisszaszerzésről és elkobzásról szóló iránytervezetre vonatkozik. A tervezet által javasolt szabályok a bűncselekmények széles körére fognak kiterjedni.⁷³

Akik hasznot húznak az uniós szankciós listákon szereplő személyekkel vagy vállalatokkal folytatott üzleti tevékenységből, azoknak bevételeit ugyanúgy lefoglalják majd, mint a kábítószer maffiák vagy az emberkereskedők esetében. Az új jogszabály kötelezni fogja a tagállamokat, hogy az ilyen típusú bűncselekményekkel foglalkozó szervezetek tagjai megfelelő, képzett személyzettel rendelkezzenek és legyenek megfelelő erőforrásaik is. A vagyonvisszaszerzési hivataloknak is nagyobb hatáskört kívánnak biztosítani, így a határokon átnyúló tevékenységeik meg lesznek könnyítve.

A nyomozás során feltárt vagyont nem mindig lehetséges bűnözői cselekményekkel összekapcsolni, mivel természetüknél fogva ezek a tevékenységek titkosak. A szabály lehetővé fogja tenni, hogy azoknak a vagyonát is elkobozzák, akire a bűnszervezetben való részvételt rábizonyítják. Nem teszi szükségessé a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet meghozatalát sem az elkobzás e formája, ezt viszont a bíróságok alapos meggyőződésének kell megelőznie.

⁷² <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-crime/#priorities>

⁷³ Az Európai Unió Tanácsa Sajtóközlemény 2023. december 12. A Tanács és az Európai Parlament megállapodott a bűncselekményből származó pénz befagyasztására és elkobzására vonatkozó szabályokról.

Az illegális eredetű vagyon felkutatására és elkobzására számos uniós jogszabály létezik, de a Tanács és a Parlament álláspontja szerint ezeknek kereteit meg kell erősíteni. A jogszabálytervezetet 2022. május 25-én terjesztették elő és 2024. április 12-én elfogadták és az előzetesen tett megállapodások szerint minden elemet ebben a formában tartalmaz.⁷⁴

Második prioritás: Kibertámadások

A kiberbűnözés az esetek többségében hálózatok, számítógépek vagy az információs és kommunikációs technológiák egyéb formái ellen irányulnak. Ezek a bűncselekmények általában hacker tevékenységek, amelyek kártékony szoftverek létrehozására, terjesztésére és az érzékeny adatok ellopására irányulnak. Vannak túlterheléses támadások is, melyeket a hírnév megsértése vagy a pénzügyi károkozás céljából követnek el.

Ezek a támadások Európa szerte egyre gyakoribbá válnak és várhatóan 2025-ben még inkább fognak erősödni, mivel előreláthatólag már 41 milliárd készülék fog az internethez kapcsolódni. Az Európai Unió arra a következtetésre jutott, hogy a kibertér minél biztonságosabbá tételének érdekében erőteljesebb kiberbiztonsági intézkedéseket kell hozni a jövőben, mert a polgárok bizalmát meg kell tartani a digitális eszközök és szolgáltatások iránt.⁷⁵

Az ezt a területet szabályozó Uniós jogszabály 2019 júniusában lépett hatályba. Bevezetett egy ügynevezett tanúsítási rendszert és erősebb megbízatást az Európai Unió Kiberbiztonsági Ügynökség számára.⁷⁶

Két hálózati és információs rendszerekről szóló irányelvet is alkotott az Unió, az elsőt 2016-ban, a másodikat pedig 2022-ben, ami az előzőt módosította. Az irányelv az alapvető szolgáltatásokat nyújtó gazdasági szereplők és a digitális szolgáltatók biztonsági kötelezettségeit és az egyes uniós országok érintett hatóságai közötti hatékony együttműködési mechanizmusokat határozza meg.

A legújabb EU-s szabályozás a kiberrezilienciáról szóló rendelet, amely 2024. október 10-én került bevezetésre. Azt hivatott biztosítani, hogy a forgalomba készülő digitális termékek biztonságosabbak legyenek. Az új szoftver és hardvertermékeken, hogy azokról tudni lehessen, hogy a rendelet követelményeinek megfelelnek fel kell tüntetni egy bizonyos CE jelzést. Ezt minden olyan termékre alkalmazni kell, melyek csatlakoztatva vannak egy másik eszközhöz

⁷⁴ Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a vagyonvisszaszerzésről és az elkobzásról Brüsszel 2024. április 3.

⁷⁵ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cybersecurity/#challenges>

⁷⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/881 rendelete (2019. április 17.) az ENISA-ról (az Európai Unió Kiberbiztonsági Ügynöksége), valamint az információs és kommunikációs technológia kiberbiztonsági tanúsításáról, valamint az 526/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

vagy hálózathoz, így a fogyasztók tudni fogják az adott produktumról, hogy biztonságos. A Bizottság 2022. szeptember 15-én nyújtotta be a kiberezilienciáról szóló jogszabályra vonatkozó javaslatot, amely esetében a társjogalkotók között 2023. november 30-án ideiglenes megállapodás született.⁷⁷

A Tanács 2025. május 18-ig hosszabbított meg egy szankciós keretet, amelyet még 2019-ben hoztak létre. Ennek célja, hogy korlátozó intézkedéseket vezessen be az olyan kibertámadásoktól való elrettentés és az azokra való reagálás érdekében, amelyek külső fenyegetést jelentenek. Az EU azáltal szankciókat vethet ki, olyan személyekre vagy szervezetekre, akik a kibertámadásokért vagy a megkísérelt kibertámadásokért felelősek vagy anyagi támogatást nyújtanak ezekhez vagy rész vesznek ezek kivitelezésében. Ezekre a személyekre, jogi személyekre és szervekre tilalmakat vethetnek ki, illetve tulajdonukban álló, birtokukban lévő vagy ellenőrzésük alatt álló minden pénzeszköz és gazdasági erőforrás befagyasztásra kerülhet.^{78 79}

Harmadik prioritás: Emberkereskedelem

Az emberkereskedelem leggyakoribb formája az Európai Unión belül a szexuális kizsákmányolás (60%) és a munkaerő kizsákmányolás (15%), a háztartási rabszolgaság, a koldulásra kényszerítés és a bűncselekmények elkövetésére kényszerítés.

A legfontosabb uniós eszköz ezzel kapcsolatban a 2011-ben elfogadott emberkereskedelem elleni irányelv. Ezt 2023. június 9-én naprakésszé tették. Az irányelv kimondja, hogy a tagállamoknak a kényszerházasság és az illegális örökbefogadás céljából folytatott emberkereskedelmet és azt, ha valaki szándékosan annak tudatában, hogy emberkereskedelem áldozata, igénybe veszi az áldozat által nyújtott szolgáltatást bűncselekménnyé kell nyilvánítaniuk. Az ilyen kapcsolatban folytatott nyomozás és büntetőeljárás nem függhet az áldozat bejelentésétől vagy vádjától.

2028-ban az Európai Bizottság jelentést fog arról készíteni, hogy az áldozatok által nyújtott szolgáltatások igénybevételének kriminalizálása milyen hatásokkal járt.⁸⁰

⁷⁷ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cybersecurity/#resilience>

⁷⁸ (KKBP) 2019/797 határozat – az Uniót vagy annak tagállamait fenyegető kibertámadások elleni korlátozó intézkedések

⁷⁹ (EU) 2019/796 rendelet – az Uniót vagy annak tagállamait fenyegető kibertámadások elleni korlátozó intézkedések

⁸⁰ <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/09/fighting-human-trafficking-council-agrees-position-for-stronger-rules/>

2024. május 27-én a Tanács szabályokat fogadott el abból a célból, hogy az irányelvet megerősítsék, ezt azzal tették meg, hogy a béranyaságot az irányelv hatálya alá vonták.⁸¹

Negyedik prioritás: Gyermek szexuális kizsákmányolása

A gyermekek online bántalmazásával és kizsákmányolásával kapcsolatos incidensek száma az elmúlt években folyamatosan növekedett az Európai Unió tagállamaiban. A Covid19 járvány alatt ez a növekedés még inkább megindult. A számot ennek a bűncselekménynek a vonatkozásában is a digitális technológia fejlődése növelte meg, mert a bűnözők számára ezek az új technológiák több alkalmat teremtenek, ahhoz, hogy a gyermekeket kizsákmányolják.⁸² A peer to peer hálózatok, a Darknet és a különböző VPN szolgáltatások okozzák a legnagyobb nehézséget a nyomozás és az elkövetők beazonosítása tekintetében.⁸³

A legfontosabb jogi eszköz a gyermekek kizsákmányolása elleni küzdelemben a 2011. december 13-án a gyermekek szexuális bántalmazás, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló irányelv, amely bűncselekménnyé nyilvánít számos szexuális bántalmazással és kizsákmányolással kapcsolatos 20 bűncselekményt és annak kísérletét. Kimondja, hogy a nemzeti jogszabályok által kiszabható szabadságvesztés felső határa nem lehet kevesebb 1-10 évnél és az elévülési időt kiterjeszti az áldozat nagykorúvá válását követő időszakra is.⁸⁴

2022. május 11-én egy, a gyermekek szexuális bántalmazásának megelőzésére és az ellene folytatott küzdelemre irányuló jogalkotási javaslatot fogadott el a Bizottság. Az új jogszabály arra kötelezné a szolgáltatókat, hogy bejelentsék a gyermekeknek a platformjaikon való online szexuális bántalmazását, valamint, hogy a hatóságok számára figyelmeztetést küldjenek és mindezt strukturált formában kell megtenniük.⁸⁵ Globális viszonylatban nyolcból egy gyermek áldozata a szexuális erőszak valamely formájának, azonban a 2022-es EMPACT jelentésből kiderül, hogy Európában ez a szám ötből egy gyermek. A jelentés azt is tartalmazza, hogy az áldozatok 70-80 %-a általában ismeri a bántalmazóját és háromból egy soha senkinek nem beszél róla. A 2022-es évben 684 gyermek szexuális kizsákmányolásával összefüggő esetet azonosítottak az EU-ban.⁸⁶

⁸¹ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-crime/#priorities>

⁸² <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-crime/#priorities>

⁸³ <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/child-sexual-exploitation>

⁸⁴ 2011/93/EU irányelv – a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelem

⁸⁵ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/prevent-child-sexual-abuse-online/#rules>

⁸⁶ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/prevent-child-sexual-abuse-online/#facts>

Ötödik prioritás: Migráncsempészs

Az Európai Unió a migráncsempészs elleni küzdelem elősegítése érdekében létrehozta az Európai Migráncsempész Központot másnéven EMSC-t. Ez 2016. elején történt, amikor az illegális migráció intenzívebbé vált, mert a kiszolgáltatott migránsok általában korlátozás nélkül csoportosan tudtak átutazni a Földközi-tengeren a külső szárazföldi határokon, hogy az Európában elhelyezkedő célországokba jussanak.

Az Europol megállapította, hogy a migránsok nagyrészenek utazását szervezett bűnözői csoportok segítették elő. Ezt a szolgáltatást a bűnszervezetek általánosságban kockázatos tengeri átkelés formájában valósították meg egy teljesen alkalmatlan és túlzsúfolt hajón. Ez azért aggályos mert a migráncsempészs egy olyan bűncselekmény, amely a bevándorlókat életveszélynek teszi ki. Az EU tagállamok és ügynökségek szolidárisan bevezetett határellenintézkedéseket tesznek és a bűnözői csoportok visszaélnék ezekkel és megkerülik, ebből adódóan a bevándorlók csempészetén alapuló illegális vállalkozások igencsak jövedelmezőek lettek, főleg mert ez az üzletág rendkívül alacsony lebukási kockázattal jár. Becslések szerint 4,7-6 milliárd eurónyi bevételt generál a migráncsempészs globális szinten.⁸⁷

Hatodik prioritás: Kábítószer kereskedelem

A kábítószer emberek millióinak életére vannak hatással. Ezeknek a szereknek a használata nagy költségekkel és még nagyobb károkkal jár a közbiztonságra, környezetre, népegészségügyre. Ez a tevékenység együtt jár a bűnözéssel, erőszakkal és korrupcióval, így magas szintű fenyegetést jelent az Európai Unióra nézve.

A szervezett bűnözői csoportoknak a tiltott kábítószerekkel való kereskedelem az egyik legfőbb bevételi forrása. A tagállamok több operatív és stratégiai intézkedést hoztak annak érdekében, hogy az európai kábítószer-kínálatot és keresletet csökkentsék. A különböző ezzel kapcsolatos intézkedéseket az Unió drogstratégiák keretében koordinálja az EMPACT keretein belül.

Az Európai Unió a kábítószer-kereskedelem és -fogyasztás biztonsági és egészségügyi következményeinek kezelésére drogstratégiákat dolgozott ki az elmúlt két évtizedben.⁸⁸ A 2022-2025 közötti időszak tekintetében az új stratégia fő célja az egészségvédelem, a társadalmi stabilitás és a biztonság garantálása. Három kifejezett szakpolitikai területre helyez hangsúlyt,

⁸⁷ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-serious-and-organised-crime-centre-esocc/european-migrant-smuggling-centre-emsc>

⁸⁸ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-drugs-policy/>

amik: a kábítószer kínálat csökkentése, a kábítószer kereslet csökkentése és a kábítószerekkel összefüggő ártalmak kezelése. Ezeket a célokat nemzetközi együttműködéssel, koordinációval kutatással, innovációval és előrelátással lehet elérni.⁸⁹

Ahhoz, hogy a kábítószerekkel kapcsolatos bűnözés ellen az Európai Unió hatékonyan tudjon küzdeni meg kell erősíteni biztonsági eszközeit. Ahhoz, hogy ez sikeresen megvalósuljon a tagállamok igazságügyi szerveinek szorosan együtt kell működniük, a „bűnös” eredetű vagyont el kell kobozniuk és határokon átnyúló nyomozást kell folytatniuk.⁹⁰

Hetedik prioritás: Csalás, gazdasági és pénzügyi bűncselekmények

Az Európai Unió területén elhelyezkedő vállalkozások és infrastruktúra ellen számos csalást követnek el. A Covid19 világjárvány alatt a válság nyomán egyes termékek iránti növekvő keresletből és a bizonytalanságból a csalók tökélt tudtak kovácsolni. Az uniós nyomozócsoportok a gazdasági bűnözés alábbi területeire fordítanak fokozott figyelmet: jövedéki adóval kapcsolatos csalás, online csalási módszerek, szellemi tulajdonnal kapcsolatos bűncselekmények, áru és pénzhamisítás, bűncselekményekből származó jövedelmek, pénzmosás, terrorizmus finanszírozása.⁹¹

A gazdasági bűnözés olyan jogellenes cselekmény, amelyeket egyén vagy személyek csoportja követ el pénzügyi vagy szakmai előny megszerzése érdekében. Az alacsony kockázat és a magas haszon rendkívüli vonzó tevékenységgé teszi a bűnszervezetek számára. A gazdasági bűncselekmények megakadályozását jellemző szükséges vizsgálatok összetettsége miatt, csekély esélye van annak, hogy ezeket észleljék és büntetőeljárást indítsanak. Vannak olyan csalási esetek, amelyek csak nemzetközi együttműködéssel deríthetők fel, de hasonlóak még az internetes bűncselekmények, melyek esetében a joghatóságot pontosan meg kell határozni. A szervezett bűnözői csoportok kihasználják és profitálnak a nemzeti jogszabályok különbségéből. A csalástípusok spektruma jelentősen tág, mert a célcsoportoknak alacsony a kockázati megítélése és az áldozatok általánosságban hiányosságban szenvednek a tudatosság területén.⁹²

A 2022-2025-ös szakpolitikai ciklus a gazdasági és pénzügyi bűncselekményekkel kapcsolatosan a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelmet állítja fókuszba. Az Európai Unió szabályainak folyamatosan alkalmazkodniuk kell az újonnan megjelenő

⁸⁹ Az EU drugs strategy 2021-2025, Brüsszel 2021. Letöltve: 2024.11.02
<https://www.consilium.europa.eu/media/49194/eu-drugs-strategy-booklet.pdf>

⁹⁰ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-organised-crime-2018-2021/>

⁹¹ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-crime/#priorities>

⁹² <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/economic-crime>

kockázatokhoz, hogy ezeket megfelelően kezelni tudja. Ezek többek között: a technológiai innováció (pl. virtuális fizetőeszközök), a terrorszervezetek globális jellege és a rendszer jogi kiskapuit és hiányosságait kihasználó szervezett bűnözői csoportok leleményessége.⁹³

A Tanács 2024. május 30-án új szabálycsomagot fogadott el. A magánszektorra vonatkozó összes szabály az új csomag révén egy közvetlenül alkalmazandó rendeletbe kerül át, a nemzeti hatóságok megszervezésére vonatkozó rendelkezéseket pedig egy irányelv szabályozza.⁹⁴

A rendelet teljes mértékben harmonizálja a pénzmosás elleni szabályokat, arra törekedve, hogy a bűnözők által kihasznált joghézagok megszűnjenek. Az új kötelezett szolgáltatókra is kiterjeszti ezeket a szabályokat. Szigorúbb ügyfél-átvilágítási követelményeket támaszt, a tényleges tulajdonlás kérdését tisztázza és a készpénzfizetésekre 10000 eurós felső határt állapít meg. Az irányelv a pénzmosás elleni küzdelmet célzó nemzeti rendszerek szervezetét is javítja, amit úgy ér el, hogy a szokatlan pénzügyi tevékenységekre vonatkozó információkat gyűjtő nemzeti szervek és felügyeleti szervek tekintetében egyértelmű szabályokat állapít meg, hogy az együttműködés zökkenőmentesen megvalósulhasson.

Létrejön egy új európai szupranacionális hatóság az AMLA (*Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Hatóság*), amely a pénzügyi ágazatbeli magas kockázatú kötelezett szolgáltatók felett közvetett és közvetlen felügyeleti hatáskörrel fog rendelkezni. A hatóság közigazgatási bírságot szab majd ki a kiválasztott kötelezett szolgáltatókra, ha a közvetlenül alkalmazandó követelményeket súlyosan megsértik.⁹⁵

A szabálycsomagnak két új irányelv is a része. Az egyik azt mondja ki, hogy az uniós tagállamoknak egy egységes hozzáférési ponton keresztül elérhetővé kell tenniük a központi bankszámlanyilvántartásokból származó információkat. A másik pedig, a tagállami bűnüldöző hatóságokra terjeszti ki az első irányelv szabályait, mivel az előbbi csak a pénzügyi információs egységeknek ad hozzáférést.

A rendelet alkalmazását a hatálybalépésétől eltelt három évben kell megkezdeni, az irányelvek tekintetében pedig a tagállamoknak egyes rendelkezéseket két, míg a többi három

⁹³ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing/#rules>

⁹⁴ JACSÓ Judit: A pénzmosás elleni fellépés aktuális fejleményei az Európai Unióban - Quo vadis. In: CZINE, Ágnes; DOMOKOS, Andrea; LUKÁCS, Krisztina (szerk.) *Studia in honorem Mihály Tóth: 70, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, Magyarország, 2021.*, 207-217.

⁹⁵ JACSÓ Judit: A pénzmosás elleni küzdelemről szóló új javaslatcsomag - Különös tekintettel Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóságra. In: KOLTAY, András; GELLÉR, Balázs (szerk.) *Jó kormányzás és büntetőjog: Ünnepi tanulmányok KIS Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, Magyarország, 2022.*, 307-319.

éven belül kell átültetniük jogrendszerükbe. Az AMLA székhelye Frankfurtban lesz, működését pedig 2025. közepén kezdi majd meg.⁹⁶

Nyolcadik prioritás: A magántulajdon elleni szervezett bűncselekmények

A határokon átnyúló bűnszervezetek által elkövetett szervezett vagyonbűnözés legelterjedtebb formái közé a háztartási és üzleti betörések, a zseblogások, az ATM támadások és a gépjárművekkel kapcsolatos bűncselekmények tartoznak. Az ilyen típusú cselekmények célpontjai általában az idősök és az ő szemükben a széles körben elterjedt szervezett tulajdon elleni bűnözés az Unión belüli biztonság hiányát keltheti.

Ezeket a bűncselekményeket általában nagy mobilitású szervezett bűnözői csoportok követik el, melyek gyakran kihasználják a tagállamok szórványközösségeit és jellemzően jelentős számú bűncselekményt követnek el egy régióban rövid időn belül.

Az Európai Unió tagállamaiban bejelentett betörések száma folyamatosan nő az elmúlt években. Ez különösen az üzlethelyiségeket jelenti, melyek egyre gyakrabban válnak a bűnözők célpontjává. Becslések szerint másfél percenként követnek el betöréseket az Unió területén. A bűnszervezetek ahhoz, hogy ezeket a bűncselekményeket megkönnyítsék online szolgáltatásokat vesznek igénybe.

A közösségi média platformokon ellenőrizni tudják, hogy az egyének távol vannak-e lakóhelyeiktől. Az ékszerüzletek és más rendkívül értékes és kompakt árut árusító vállalkozások népszerű célpontjai a fegyveres rablókna, akik új módszereket alkalmaznak az elkövetésre. Az évek múlásával az ATM-ek is gyakori célpontjává váltak a szervezett tulajdon elleni bűnözésnek.

A gépjármű bűnözés az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat az Unió területén, mivel a legújabb modern autókat már fejlett biztonsági szerkezetekkel gyártják. Ebből kifolyólag ezeknek a bűncselekményeknek a megvalósításához már professzionális szervezett bűnözői csoportok csúcstechnológias módszereire van szükség. A bűnszervezetek tagjai az online üzenőfalakon és weboldalakon meg tudják találni az elkövetéshez legalkalmasabb eszközöket, amelyeket Kínából olcsón be tudnak szerezni.

Az EMPACT keretein belül az EU nagy kaliberű szervezett nyomozásokat hajt végre, olyan hálózatok és akciócsoportokat hoz létre, amelyek hatékonyan fel tudják venni a szervezett

⁹⁶ Az Európai Unió Tanácsa Sajtóközlemény 2024 május 30.

A pénzmosás elleni küzdelem: a Tanács jogszabálysomagot fogadott el: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/05/30/anti-money-laundering-council-adopts-package-of-rules/>

tulajdon elleni bűncselekmények tekintetében a küzdelmet és ezeket általában kiterjeszti a lehető legtöbb uniós tagállamra.⁹⁷

Kilencedik prioritás: Környezeti bűnözés

A környezeti bűnözésnek, nem kizárólag a környezetre, hanem az emberek egészségére is jelentős hatása van. Ez a bűnelkövetési forma a szennyező anyagok illegális kibocsátását levegőbe, vízbe vagy talajba, védett állat-, illetve növényfajok egyedeinek elpusztítását, birtoklását vagy kereskedelmét, a hulladék nem megfelelő gyűjtését, szállítását, hasznosítását vagy ártalmatlanítását és az ózonkárosító anyagok tiltott kereskedelmét foglalja magában.

Az Unió fellép azok ellen a bűnözői hálózatok ellen, melyek a környezeti bűnözés bármely formájában érintettek, amit úgy valósít meg, hogy a hulladékgazdálkodásra, valamint a vadon élő állatok és növények kereskedelmére vonatkozó szabályokat vezet be.⁹⁸

Az új környezeti bűnözést szabályozó uniós jogszabályról a Tanács és az Európai Parlament 2023. november 16-án állapodott meg, amely 2024. március 26-án került elfogadásra.

Az új irányelv az EU tagállamaira vonatkozóan minimumszabályokat állapít meg a bűncselekmények és a szankciók meghatározásának tekintetében. Főszabály szerint az irányelvet csak az Unión belül elkövetett bűncselekményekre kell majd alkalmazni, de a tagállamok szabadon dönthetnek arról, hogy egy-egy esetben a joghatóságukat a területükön kívül elkövetett bűncselekményekre is kiterjesztik.

A kriminalizált cselekmények száma a korábbi kilencről húszra emelkedik. Az újonnan büntetendő cselekmények közé tartozik például a hajók szennyezést okozó alkatrészeinek illegális újrafeldolgozása, a faanyagok tiltott kereskedelme, valamint a vegyi anyagokra vonatkozó jogszabályok súlyos megsértése. Az új jogszabály a bűncselekmény minősített eseteiről is rendelkezik. A környezeti bűncselekmények minősített esetei ennek értelmében azok a jogellenes cselekmények, amelyek az irányelvben említett bűncselekmények valamelyikét szándékosan követik el, és az a környezet pusztulását, illetve visszafordíthatatlan vagy hosszan tartó károsodását okozza.

Ha a szándékosan elkövetett bűncselekmény halált okoz, a büntetési tétel felső határa legalább tíz év szabadságvesztés, azonban a tagállamok ennél szigorúbb büntetési tételt is megállapíthatnak jogrendszereikben. Más bűncselekmények esetében a büntetésként

⁹⁷ <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/organised-property-crime>

⁹⁸ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-crime/#priorities>

kiszabható szabadságvesztés időtartama öt évig terjedhet. A minősített esetekben a felső kiszabható határ legalább nyolc év.

Ha a cégek a legsúlyosabb környezeti bűncselekményeket követik el teljes globális árbevételük legalább 5%-át vagy 40 millió eurót kell befizetniük pénzbírság gyanánt. A tagállamoknak arról is kell gondoskodniuk, hogy a természetes személyeket és a cégeket járulékos intézkedésekkel is szankcionálni lehessen. Az elkövetőket ki lehet zárni a közfinanszírozásból, vissza lehet vonni a részükre kiadott engedélyeket és arra is lehet őket kötelezni, hogy a környezetet ért kárt állítsák helyre vagy térítsék meg.

A nemzeti jogszabályaikat a tagállamoknak az irányelv hatálybalépésétől számított két éven belül kell hozzáigazítaniuk a benne foglalt rendelkezésekhez.⁹⁹

Tizedik prioritás: Tűzfegyverek tiltott kereskedeleme

Az Európai Unióban működő bűnszervezetek 60%-a alkalmaz erőszakot bűnözői tevékenysége során a 2021-es SOCTA szerint. Áldozataik kényszerítésére és megfélemlítésére a szervezett bűnözői csoportok általában lőfegyvereket használnak. 2017-ben becslések szerint 35 millió tiltott lőfegyver volt civilek tulajdonában az Unió területén. Az új jogszabályok elfogadásával az EU segíteni tud a bűnözői piacok megzavarásában.

A fegyverekkel a gyártása után kereskednek. Élettartamuk végén teljesen megsemmisülnek vagy deaktiválhatóak. A szervezett bűnözői csoportok hatástalanított gáz- és riasztófegyvereket alakítanak át működő lőfegyverekké, így használják ki a sebezhetőségeket a lőfegyvereknek ebben az életciklusában. Az is jellemző, hogy dokumentumokat hamisítanak ahhoz, hogy hamis tranzakciókat tegyenek lehetővé.

Az Unió törvényei szabályozzák a fegyverek kivitelének és behozatalának ellenőrzését, valamint a polgári lőfegyverek beszerzését és birtoklását az egységes piacon. *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/555 irányelve a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről*, minimumszabályokat állapít meg a lőfegyverek Unión belüli megszerzésére és tartására, valamint a lőfegyverek egyik uniós országból a másikba történő szállítására vonatkozóan. Az irányelv korlátozza a polgári célú lőfegyverek forgalmát, valamint jogokat és kötelezettségeket ír elő a magánszemélyek, gyűjtők, múzeumok, közvetítők és kereskedők számára.

⁹⁹ Az Európai Unió Tanácsa Sajtóközlemény 2024. március 26. Környezeti bűnözés: a Tanács zöld utat adott a szigorúbb szankciókat bevezető és a bűncselekmények körét bővítő új uniós jogszabálynak: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/03/26/environmental-crime-council-clears-new-eu-law-with-tougher-sanctions-and-extended-list-of-offences/>

Az Európai Bizottság 2020. július 24-én egy cselekvési tervet fogadott el a 2020-2025-ig tartó időszakra vonatkozóan. Ebben a tervben 4 prioritást fogalmaznak meg: védeni kívánják a legális piacot és korlátozni kívánják az eltérítést erre vonatkozóan, jobb intelligenciaképet szeretnének kialakítani a lőfegyverekkel kapcsolatos információkról, növekvő nyomást akarnak helyezni a bűnügyi piacokra és fokozni szeretnék a nemzetközi együttműködést a lőfegyverkereskedelemmel és a lőfegyverek tartási engedélyeivel kapcsolatban.¹⁰⁰

A felsorolt tíz prioritáson túl további célja az Európai Uniónak a szervezett bűnözés keretein belül elkövetett megtévesztő hamis okmányok előállítása és rendelkezésre bocsátása elleni küzdelem, mivel felismerték, hogy számos bűncselekmény nélkülözhetetlen előfeltétele az okmányokkal való visszaélés.¹⁰¹

5.3.8. Az EMPACT 2020-as és 2022-es eredményeinek összehasonlítása

	<u>2020</u>	<u>2022</u>
Letartóztatás	7500	9922
Azonosított emberkereskedelem áldozat	5956	4109
Letartóztatott migráncsempész	2280	3646
Lefoglalt kábítószer (tonna)	33	62
Indított nyomozások száma	7487	9262

Saját készítésű táblázat: Források: GENERAL FACTSHEET — OPERATIONAL ACTION PLANS (OAPS) 2020 Results (2024.11.02)
EMPACT 2022 Results Factsheets (2024.11.02)

A statisztikákból megállapítható, hogy az Unió sokkal nagyobb sikerrel veszi fel a küzdelmet a bűnszervezetek ellen az új szakpolitikai ciklusban. Egyes bűncselekmények tekintetében megfigyelhető, hogy a 2020-as eredményhez képest a fellépés majdnem kétszer hatékonyabb. Az elmúlt években az Európai Unió számos nemzetközi nyomozói csoportot és szervezetet hozott létre. Ez a számokban is meglátszik, mert 1775-tel több nyomozás indult különböző ügyekben, mint 2020-ban.

Megfigyelhető, hogy az új ciklusban az Unió jogalkotói jóval több jogszabályt hoznak meg a szervezeten elkövetett bűncselekmények esetében, mint az előző két évtizedben és számos a múltban alkotott irányelvet aktualizálnak.

¹⁰⁰ A Bizottság közleménye, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a 2020–2025 közötti időszakra szóló uniós cselekvési terv a lőfegyverkereskedelemtől, Európai Bizottság, Brüsszel 2024. 07. 24.

¹⁰¹ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-crime/#priorities>

Az elkövetkezendő években sem lesz könnyű a szervezett bűnözés elleni fellépés, mert a mesterséges intelligencia fejlődése és a világon jelenleg zajló háborús feszültségek nem könnyítik meg a nemzetközi szervezetek dolgát, a bűnszervezetek pedig ugyanúgy, ahogy a joghézagokat és a jogi kiskapukat is kihasználják, úgy fognak alkalmazkodni az európai politikai helyzethez és a rohamosan fejlődő technológia által nyújtott lehetőségekhez.

6. Záró gondolatok és de lege ferenda javaslatok

A szervezett bűnözés olyan szinten veszélyes a társadalomra, hogy azzal foglalkozni kell. A magyar és a nemzetközi fellépés mértéke is ezt az állítást támasztja alá, ugyanis a jogalkotók tisztán kivehető célja, hogy minél hatékonyabb legyen a küzdelem. Kutatásom eredményeképpen azt tudom megállapítani, hogy ebben a tekintetben nagy hiányosságok nincsenek nemzetközi és hazai szinten sem. Azonban a szakirodalom olvasása és Dr. Sörös László bíró úrral történt beszélgetéseim során felmerültek olyan tényezők, amikben fejlődni lehetne a szervezett bűnözés elleni fellépés terén:

1. A hatályos magyar bűnszervezet fogalom megfelel a Palermói Egyezményben szereplő szervezett bűnözői csoport fogalmának. Azzal, hogy a haszonszerzésre irányultságot nem követeli meg tágabb bűnelkövetői körre alkalmazható, így erre vonatkozóan a jövőbeni változást nem tartom indokoltnak.

2. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a szervezett bűnözés az EUMSZ. 83. cikke alapján uniós bűncselekménynek minősül. Ez alapján irányelvekben szabályozási minimumokat állapíthat meg az uniós jogalkotó a bűncselekményi tényállások és a büntetési tételek meghatározására vonatkozóan a különösen súlyos bűncselekmények esetében, amelyek jellegüknél vagy hatásuknál fogva a több államra kiterjedő vonatkozásúak, illetve amelyek esetében különösen szükséges, hogy az ellenük folytatott küzdelem közös alapokon nyugodjék. Többek között a szervezett bűnözés is ezen bűncselekményi területek közé tartozik. Ezzel a lehetőséggel azonban mindezidáig nem élt az uniós jogalkotó, továbbra is a vonatkozó Kerethatározat van hatályban, annak ellenére, hogy az Európai Ügyészség hatásköre kiterjed a szervezeten elkövetett bűncselekményekre.¹⁰²

3. Azt, hogy a bűnszervezet fogalmának harmadik szövegváltozatához képest a hatályos magyar szabályozás mennyivel szűkítőbb még nem lehet a bírói gyakorlatból megállapítani, mivel a bűnelkövetés ezen formájának felderítése és elbírálása sokszor több évet vesz igénybe, így nem áll rendelkezésünkre széleskörű joggyakorlat, azonban az látható, hogy a hierarchikus szervezettség fogalomba illesztése talán minimálisan szűkíti a bűnszervezet alkalmazhatóságát.

4. A bírói gyakorlat alapján eddig úgy tűnik a fogalom jelenleg megfelelően alkalmazható és nem szorul újabb módosításra. Az viszont tisztán látszik, hogy a nyomozás sok esetben elhúzódik, ez a szervezett bűnözés felderítésének természetéből is adódik, de a nemzetközi és EU-s kommunikációból az vehető ki, hogy a nyomozó szakemberek képességeit

¹⁰² Az Európai Unió működéséről szóló szerződés; UDVARHELYI 2020, 160.

folyamatosan fejleszteni kell. A dolgozatnak nem célja a büntetőeljárás oldaláról közelíteni a témát, de ezt fontosnak tartottam kiemelni.

5. Némely ország büntetőjoga csak egy fogalmat alkalmaz a szervezett bűnözői csoportokra, dönthetne úgy a magyar jogalkotó, hogy csak egyet tart fenn erre a jelenségre. *Nagycenki Tamással* egyetértek abban a tekintetben, hogy a jelenleg hatályos kettős modell fenntartása indokolt, mivel a jogalkalmazó így különbséget tud tenni a szervezett bűnözői csoportok között azok társadalomra veszélyessége tekintetében.¹⁰³

6. Egyetértek *Gál Andor* azon gondolatával is, hogy a bűnszervezet fogalmának módosítása következtében a 4/2005. sz. BJE határozat korszerűsítésre szorul, mivel az még a korábbi bűnszervezet fogalom meghatározása alapján született és nem tér ki a konspiratív működés, illetve a hierarchikus szervezettség értelmezésére. Ez nem jelenti azt, hogy a határozat lényeges módosítást igényelne, csupán a régi fogalmi elemekkel kapcsolatos megállapításait kellene a definíció új tartalmi elemeinek vonatkozásában kicserélni.¹⁰⁴

7. Az Európai Unió éves EMPACT jelentései mindenki számára elérhetőek és megismerhető belőlük, hogy egy adott évben milyen eredményeket sikerült a szervezett bűnözés terén elérni. Magyarországon ilyen lehetőséget nem találtam, ugyanis az adatbázisokban kizárólag bűnszervezeti elkövetést tartalmazó statisztikák szabadon nem megtekinthetőek.

Dolgozatomat a bevezető idézetre való reflektálással szeretném zárni. Igaz, hogy soknak semmi sem lehetetlen, de a társadalom érdekében kötelességünk azon dolgozni, hogy a lehető legtöbb eszközzel próbáljuk meg ellehetetleníteni a szervezett bűnözői csoportokban tevékenykedőket.

¹⁰³ NAGYCENKI 2021, 35-45.

¹⁰⁴ GÁL 2020, 669-676.

Felhasznált irodalomjegyzék:

- BARABÁS A. Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*. Akadémiai Kiadó – Ludovika Egyetem Kiadó Budapest, 2023.
- KARSAI Krisztina: Az európai kriminálpolitika megszületése. *Európai jog*, 2012/3., 9-18. o.
- KÓNYA István (szerk.): *Magyar büntetőjog, kommentár a gyakorlat számára*, ORAC kiadó, Budapest 2024: <https://jogkodex.hu/doc/7261216> (2024.11.14.)
- Dr. SÖRÖS László: *A bünszervezetben elkövetés megítélése a bírói gyakorlatban* című előadás. A bünszervezetben elkövetés megítélése egy bíró szemüvegén keresztül. 2023. november 6.
- GÁL Andor: Megjegyzések a bünszervezet törvényi fogalmának értelmezéséhez. *Magyar Jog*, 2020/12., 669-676.
- GELLÉR Balázs, BÁRÁNYOS Bernadett: Meddig tágítható a bünszervezet-fogalom? Büntetőjogi és alkotmányos aggályok a bünszervezet-fogalom bírósági értelmezésével kapcsolatban. *Magyar Jog*, 2019/7-8., 468-476.
- JACSÓ Judit: A pénzmosás elleni küzdelemről szóló új javaslatcsomag - Különös tekintettel Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóságra. In: KOLTAY, András; GELLÉR, Balázs (szerk.): *Jó kormányzás és büntetőjog: Ünnepi tanulmányok KIS Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára*, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2022. 307-319.
- JACSÓ Judit: A pénzmosás elleni fellépés aktuális fejleményei az Európai Unióban - Quo vadis. In: CZINE, Ágnes; DOMOKOS, Andrea; LUKÁCS, Krisztina (szerk.): *Studia in honorem Mihály Tóth: 70. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, Magyarország, 2021.* 207-217.
- MÉSZÁR Róza: A bünszövetség, a bünszervezet, valamint a csoportos elkövetés értékelése és a bírói gyakorlat. *Jura*, 2003/1., 169-172.
- NAGYCENKI Tamás: A szervezett bűnözéssel kapcsolatos jogi szabályozás, illetve a bünszervezetek elleni fellépés szervezeti keretei, lehetőségei Magyarországon, Doktori értekezés, 2021. 01. 26. Letöltve: <https://drive.google.com/drive/folders/1UVpVhjhNL8fAW385DxoBFgtDo-pyAB-0> (2024.11.10.)
- NAGYCENKI Tamás: *Szervezett bűnözés és a jog*. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2023.
- NAGYCENKI Tamás: Bünszervezet újrátöltve - Néhány gondolat a hierarchikus szervezethez és konspiratív működés követelményéről. *Magyar Jog*, 2021/1., 35-45. o.
- NYITRAI Endre: *A szervezett bűnözés története*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 2015, 25 43-62.o.: http://users.atw.hu/szbmrtrt-rtf/RTF/RTF_XXVevf_43-44-45-46sz_047-062.pdf (2024.09.17.)
- Markus POHLMANN, Gerhard DANNECKER, Dieter DÖLLING, Dieter HERMANN, Kristina HÖLY, Maria Eugenia TROMBINI, Subrata K. MITRA Szerk., *Organizational Crime Causes, Explanations and Prevention in a Comparative Perspective*, Springer VS, Wiesbaden, 2023.
- TÓTH Mihály: Bünszövetség, bünszervezet, Complex Kiadó és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft, 2009.
- TÓTH Mihály: A bünszervezeti elkövetés szabályozásának kanyargós útja, *Magyar Jog* 2015/1., 1-10.
- UDVARHELYI Bence: Az Európai Unió büntetőjog-alkotásának tendenciái a Lisszaboni Szerződés után Miskolci Jogi Szemle, 2023/2., 118-136.
- UDVARHELYI Bence: Gondolatok az Európai Ügyészség tárgyi hatásköréről Miskolci Jogi Szemle, 2020/1., 152-168.
- UDVARHELYI Bence: Az uniós anyagi büntetőjog és alkotmányos alapjai a Lisszaboni Szerződés tükrében (PhD értekezés) 2017.

Internetes források:

- A Tanács és az Európai Parlament megállapodott a bűncselekményből származó pénz befagyasztására és elkobzására vonatkozó szabályokról: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/12/12/council-and-european-parliament-agree-on-rules-on-freezing-and-confiscating-criminal-money/>
- Az Európai Unió Tanácsa Sajtóközlemény (2021. május 26.) A szervezett bűnözés elleni küzdelem: a Tanács tíz prioritást jelölt meg a következő négy évre: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2021/05/26/fight-against-organised-crime-council-sets-out-10-priorities-for-the-next-4-years/>
- Az Európai Unió Tanácsa Sajtóközlemény (2024. március 26.) Környezeti bűnözés: a Tanács zöld utat adott a szigorúbb szankciókat bevezető és a bűncselekmények körét bővítő új uniós jogszabálynak: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/03/26/environmental-crime-council-clears-new-eu-law-with-tougher-sanctions-and-extended-list-of-offences/>
- Az Európai Unió Tanácsa Sajtóközlemény (2023. december 12.)
- Az Európai Unió Tanácsa Sajtóközlemény (2024. május 30.)

- A pénzmosás elleni küzdelem: a Tanács jogszabálycsomagot fogadott el: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/05/30/anti-money-laundering-council-adopts-package-of-rules/>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-crime/#how>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cybersecurity/#challenges>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cybersecurity/#resilience>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/09/fighting-human-trafficking-council-agrees-position-for-stronger-rules/>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-crime/#priorities>
- <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/child-sexual-exploitation>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/prevent-child-sexual-abuse-online/#rules>
- <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-serious-and-organised-crime-centre-esocc/european-migrant-smuggling-centre-emsc>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-fight-against-organised-crime-2018-2021/>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-drugs-policy/>
- <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/economic-crime>
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing/#rules>
- <https://www.europol.europa.eu/crime-areas/organised-property-crime>
- https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/trafficking-firearms_en

Jogszabályok jegyzéke:

- 1997. évi LXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról
- 1998. évi LXXXVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról
- 2001. évi CXXI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- Végző előterjesztői indoklás a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvényhez - Indoklások Tára 2019/21

Nemzetközi és Európai Uniói dokumentumok jegyzéke:

- Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a vagyonvisszaszerzésről és az elkobzásról Brüsszel 2024. április 3.
- 2011/93/EU irányelv a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelem
- A kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott kereskedelme elleni, 1988. évi ENSZ egyezmény
- A Bizottság közleménye, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a 2020–2025 közötti időszakra szóló uniós cselekvési terv a lőfegyver-kereskedelemről, Európai Bizottság, Brüsszel 2024. 07. 24.
- A szervezett és súlyos nemzetközi bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó uniós szakpolitikai ciklus, Európai Unió 2018. Letöltve: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb6229b9-d5a3-11e8-9424-01aa75ed71a1> (2024.10.31.)
- A Tanács következtetései a szervezett és súlyos nemzetközi bűnözésre vonatkozó uniós szakpolitikai ciklus állandó jelleggel történő folytatásáról, Az Európai Unió Tanácsa 2021.02.26 Letöltve: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6481-2021-INIT/hu/pdf> (2024.10.31)
- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés
- Az EU súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének 2021. évi értékelése Letöltve: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017> (2024.10.31.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/881 rendelete (2019. április 17.) az ENISA-ról (az Európai Unió Kiberbiztonsági Ügynöksége), valamint az információs és kommunikációs technológia kiberbiztonsági tanúsításáról, valamint az 526/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről
- Az EU drugs strategy 2021-2025, Brüsszel 2021 Letöltve: <https://www.consilium.europa.eu/media/49194/eu-drugs-strategy-booklet.pdf> (2024.11.02)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/555 irányelve a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről
- EMPACT, 2022, Results, Factsheets, Letöltve: (2024.11.02)
- (EU) 2019/796 rendelet – az Uniót vagy annak tagállamait fenyegető kibertámadások elleni korlátozó intézkedések
- General Factsheet—Operational action plans (OAPS) 2020 Results, Letöltve: (2024.11.02)

- (KKBP) 2019/797 határozat – az Uniót vagy annak tagállamait fenyegető kibertámadások elleni korlátozó intézkedések
- Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról (2007/C 306/01)
- Együttes fellépés (1997. december 5.), amelyet a Tanács az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján fogadott el a szervezett bűnözés elleni nemzetközi kötelezettségvállalások nemzeti szintű alkalmazásának és végrehajtásának értékelésére szolgáló mechanizmus létrehozásáról Letöltve: https://www.consilium.europa.eu/media/58861/20-02-05-celex_31997f0827_en_txt-joint-action-05-12-1997.pdf (2024.10.30.)

Felhasznált bírósági határozatok:

- A Kúria 4/2005. Büntető jogegységi határozata
- Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.B.268/2005/505. számú ítélete
- BH 2016.234
- Debreceni Ítélőtábla Bf.134/2024/132. számú határozata
- Debreceni Ítélőtábla Bf.134/2024/132. számú ítélete
- Fővárosi Bíróság 8.B. 402/2007/245 számú ítélete
- Fővárosi Törvényszék 8.B. 195/2012/155. számú ítélete
- Legfőbb Ügyészség BF.933/2019. számú átirata 1.
- Nyíregyházi Törvényszék 3.B. 761/2012/205. számú ítélete
- Szekszárdi Törvényszék 7.B. 77/2014/57. számú ítélete
- Győri Törvényszék B.387/2012/183. számú ítélete